

No 2
1 9 3 2
30 senti

Foto Uustalu

Laitse Kodu!

K R E D I I T P A N K

Asut. 1907. a.

TALLINNAS S. KARJA nr. 20

Osakonnad:

Abjas	Jõhvis	Petseris
Antslas	Narvas	Tapal
Haapsalus	Nõmmel	Tartus
Hiiu-Keinas	Pärnus	Tüiril
Viljandis	Võrus	

Toimetab kõiksugu
pangaoperatsioone
sise- ja välismaal.

JOH. TOPS

TALLINN, V. Karja 5, tel. 444-74

Müün igal arvul suures
valikus:

kirjutus
trüki
post
joonistus
kaane
krepp
dekoratsioonid
albumid
laua
siid
klants
šagreen
veluur
manufaktuur
noodid
kuivatus
pakkimis
j. n. e.

p a b e r i t

K a r t o o n e igasuguseid

PAPPI, valget, pruuni ja halli
PERGAMENTI
PERGAMIINI

Kõiki kooli-, kontori-
ja kantseleitarbeid

Portfelle, rahataskuid, suma-
dane, kirjamappe, blokke,
::: sulgi, tinti jne. :::

Teenimine kiire ja korralik

HINNAD VÕISTLEMATUD

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitsejõu pea-
staabi ruumes.

Vastutav toimetaja kol.-ltm. J. M a i d e,
telefon 451-94.

Tegev toimetaja L. S ö e r d, telef. 451-89.

Toimetaja kõnetunnid kella 10—12.

Kaastõõ arvatakse tasu alla, kui sellele
tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaatmiseks markimata
käsikirju alal ei hoita.

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.
Tel. 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/4 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1,50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad à üks lehekülj:
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 2

1932

SISUKORD:

Joter: Desarmeerimiskonverentsi ootel.
Olev Reinthal: Lõkkevestlus noorte
laagris.

— Jahipidamine ürgajast tänapäevani.
— Kindral P. Lill 50-aastane.

R. Dorgelès: Surmakõngas.

E. V.: Mida võib meile anda mittekal-
laletungileping.

U. Paukson: Suusk-jalgratturite täht-
susest.

Ed. T.: Jõhvi malevkond 7-aastane.

E. Rosenstrauch: Genealoogia harras-
tus rahvus- ja perekonnatunde sü-
vendajana.

Kyösti Vilkinen: Virmalised.

A. Mihkelson: Kotkaristi kavalier J.
Nurmberg 60-aastane.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Ülevaade kaitsejõu majanduslikust
tegevusest 1930/31. eelarveaastal.

HOTELL-RESTORAAN

„METROPOL“

Dunkri tän. 4.

Telefon 434-95.

Suupärased ja kriisiaja
rahakotile vastavad lõu-
nad kella 1—6.

À la carte igal ajal.

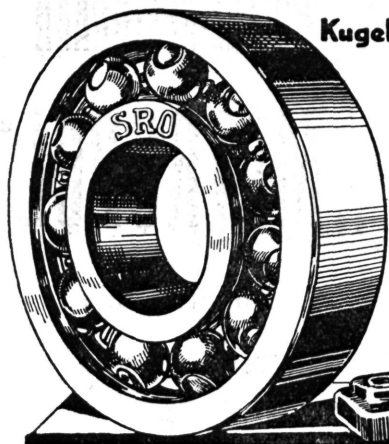
Soe ja külma baar igal
ajal.

Hinnad võistlemata oda-
vad.

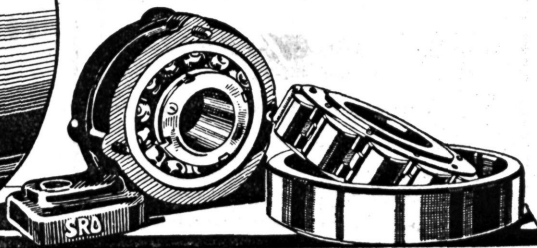
Teie nõudeid nii vastupidavuses, otstarbekohasuses, täpsuses, kerguses kui ka hinnas suudavad rahuldada täielikult ainult **Schveitsi**

Kugellagerwerke J.Schmid-Roost, A.-G., Oerlikon

SRO
KUGEL-&ROLLENLAGER
STEH-&HÄNGELAGER

KUULLAAGRID,
RULL-LAAGRID,
TUGILAAGRID,
LAAGRIPESAD,
TERASKUULID,
transmissiooni osad
jne.

Ainuesindus ja ladu Eestis:

HERBERT F. DUNKEL & Ko.
TALLINN,

Telefon 437-05

Lai 1

Postkast 99

Kirjutusmasinad
Arvemasinad
Paljundusaparaadid
Kaardisüsteem „ACME“
Õmblusmasinad
Kudumismasinad
Jalgrattad
Mootorrattad
Autodele — tarbed, osad
Autokummid „KELLY“
Kuullaagrid ingl. „HOFFMANN“
Inglise kunstnahk
Bürootarbed, -materjalid
j. n. e. j. n. e.

Suur valik — sobivad hinnad

LIER & ROSSBAUM

Viru tän. 7. TALLINN. Telef. 433-34

Mööbliäri ja -tööstus

J. KALLO

S. Karja 18. Kõnetr. 446-89.

Soovitab oma tööstusest häid mööbleid igas valikus, suur valik mööbliriideid.

Maksukergendus — odavad hinnad.

„KAITSE KODU!“

järgmine number ilmub vabariigi aastapäeva numbrina, mille peale juhime kõigi austatud kuulutajate tähelepanu.

AR EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Ar 932 P
Kaitse

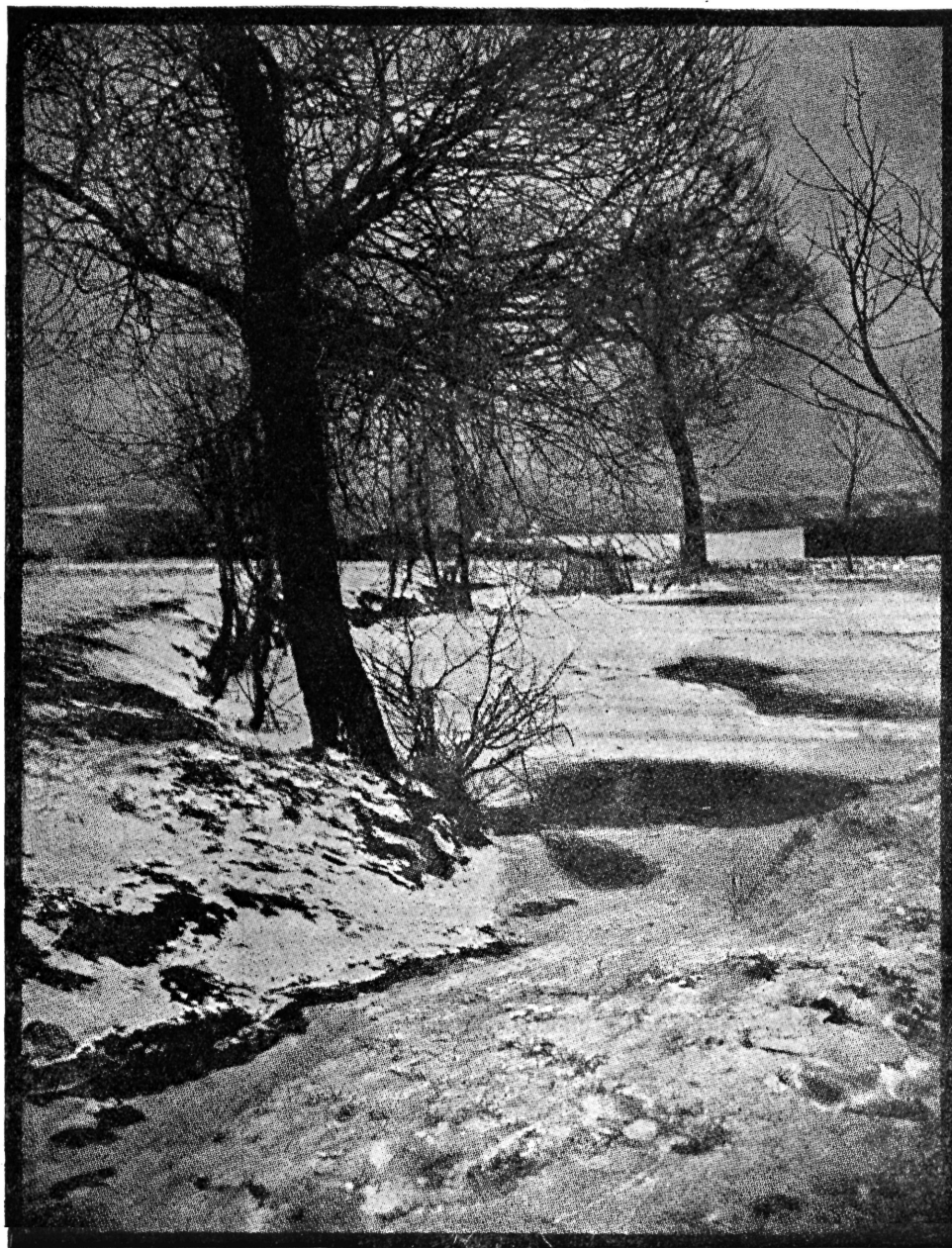
Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS;

Nr. 2

Tallinnas, laupäeval 30. jaanuaril 1932

VIII aastakäik

KÜÜNLAUU MAASTIK

DESARMEERIMISKONVERENTSI OOTEL

I. KONVERENTSIEELNE ÕHKKOND JA SUURRIIKIDE SEISUKOHAD.

Möödunud maailmasõja ajal levis laialdaselt arvamine, et see on sõda sõdade hävitamiseks. Sõjajumalale otsustati anda veel viimsed ohvrid, nende suurusele vaatamata, kuid nende ohvrite hinnaga taheti temal enesel halastamatult kiskuda käest relvad.

1914. aastal tõmbasid esimestena mõõga sakslased; karistuseks selle eest desarmeeriti esimesena Saksamaa ja tema kaaslased, millele aga, Versailles' rahulepingu kohaselt, pidi järgnema üldine relvastuste vähendamine.

Enam kui kümme aastat on nüüd Genfis kaalutud ja arutatud üldise desarmeerumise võimalusi. Nende võimaluste loomiseks on sõlmitud rida mitmesuguseid pakte ja konventsioone, rääkimata lugematust arvust nonagressiooni- või mitte/kallaletungi-lepinguist. Olgu siin tähtsamate ja hilisemate hulgast mainitud vaid kuulud Kelloggi pakt, sõja välispoolse seadust kuulutamiseks, millele järgnesid kallaletungitava rahaliselt abistamise ja sõja ärahoidmise abinõude kõvendamise konventsioonid.

Kui nüüd küsida, kas on kõigi nende paktide, lepingute ja konverentsidega suudetud luua küllalt soodus õhkkond 2. veebruaril Genfis kokkuastuvale desarmeerimise üldkonverentsile, siis vaevalt keegi sõandaks sellele vastata jaatavalt. Vaatame pisut ringi:

Kauges Idas kestab juba mitmendat kuud vaenuline tegevus. Sõda pole küll vormiliselt kuulutanud ei Jaapan ega Hiina. Kelloggi pakt püsib rikkumatult. Kuid see ei muuda asjaolu, et Jaapani ja Hiina delegaadid lähevad Genfi teineteisele vaenuliste rahvaste esindajatena.

S. N. V. L. vastu püsib umbusaldus kõikjal. Ja põhjendatult. Olgugi et venelased välispool püüavad rääkida rahuarmastusest, on ometi kõigile teada, et nad kodus lakkamatult teritavad mõõka. Praegu kulutavad enamlased „Le Temps'i“ andmeil oma sõjaväe peale 16,8 miljardit franki ehk meie rahas ümmarguselt 2,5 miljardit krooni aastas. Milleks? Kaitse korraldamiseks pole neil sellist jõupingutust vaja, sest on ju Venemaa juba oma maa-ala suuruse ja oma kliima tõttu igasuguse invasiooni vastu täieliselt garanteeritud. Möödunud suvel tähendas Mr. S. Baldwin alamkojas, et oli vaid üks mees, kes Venemaale katsus sisse tungida; see oli suurim sõjamees, kes iial on elanud, ja kus tema ettevõtte ebaõnnestus, seal vaevalt keegi teinegi suudaks saavutada suuremaid tulemusi.

S. N. V. L. hoiab end eemale Rahvasteliidust, ja täiesti kindel on, et ta selle organidele oma territooriumil ei luba mingit relvastuste kontrollimist. Kontrolli teostamise võimalusteta pole aga relvastuste piiramise konventsioonil mingit reaalselt tähtsust.

Saksamaalt saabuvad teated rahvussotsialistide mõju järjekindlast kasvamisest. Pole kahtlust, et nende võimule pääsmine Euroopas kutsub esile uusi, raskeid komplikatsioone.

Kuid ka praegune Saksamaa annab küllalt põhjusi tema vastu umbusalduse tekkimiseks. Paar näidet hilisemast ajast:

Saksa valitsus on korduvalt kinnitanud, et „Teraskiiver“ on täielikult eraorganisatsioon ja et ta ei taotle mingeid sõjalisi sihte. Nüüd aga mõistis Breslau kohus ühe Poola kodaniku kuueks kuuks vangi selle eest, et ta oma valitsust ligemalt oli informeerinud end. kroonprints'i ees ärapeetud suurest „Teraskiivri“ paraadist.

Versailles' rahulepingu põhjal ei tohi Saksamaal olla mingeid sõjalisi õhujõude. Aga kui üks saksa lennur avalikult julges kirjutada, et lennuasjanduse peale kulutatavast Saksa rahva rahast suured summad välja antakse just sõjalisiks otstarbeiks, siis leidis Leipzigi kohus, et siin on tegemist sõjaliste saladuste väljaandmisega, ja mõistis süüdlase 1½ aastaks vangi. Asja harutamine sündis osaliselt kinniste uste taga.

Läinud aasta novembrikuu lõpupäevil korraldas saksa desarmeerimisühingute ühine komitee Berliinis suure rahvakoosoleku, kus kõnedega üles astusid kõigi erakondade, rahvussotsialistidest kuni demokraatideni, vastutavad esindajad. Peagu kõik kõnelejad rõhutasid, et kui desarmeerimiskonverentsil relvastuste vähendamise alal ei saavutata küllaldast edu, siis Saksamaa loeb end Versailles' rahulepingu kohustusist vabanenuks ja hakkab oma sõjaväge nii korraldama, nagu ta seda leiab vajaliseks.

Me teame, et ligikaudu samasugune on ka saksa valitsuse ametlik seisukoht. Nõudis ju tema esindaja Genfis, desarmeerimiskonverentsi ettevalmistavas komisjonis, et relvad, mis Saksamaale on keeldud, nagu rasked suurtükid, tankid, lahinglennukid jne., ära keelataks ka kõigile teistele riikidele. Kui seda ei tehta, siis Saksamaa konventsiooniga ei ühine.

Sakslasil on pinnaks silmas eriti prantsuse sõjavägi, kuid prantslased omalt poolt väidavad järjest, et nende sõjavägi olevat juba vähendatud miinimumini, millest nad praeguses olukorras enam allapoole ei saavat laskuda. Kuna nende maad võrdlemisi lühikese aja jooksul korduvalt on tallanud ja laastanud võõrad sõjaväed, ei usu prantslased enam paktide ja lepingute maagilisse jõusse. Need võivad ühel heal päeval jällegi muutuda tühjadeks „paberilipakaiks“. Prantslased tahavad paberlike lepingute taga näha ka reaalselt jõudu. Sellise tagatise puudumisel on nad sunnitud lootma vaid omaenese jõule. Praegu ehitavad nad oma idaja kagupiirile tugevate kindlustuste ketti, kus viimaste andmete kohaselt on töötamas 15.939 töölisi. Ka on neil juba täieliselt seatud korda Verduni tähtsaimad fordid: Vaux, Donaumont ja Moulainville, millised maailmasõja ajal, vaatamata kestvatele raskeile pommitistele, seemiselt siiski võrdlemisi tervetena jäid püsima. (Donaumont'i pihta näiteks lasti välja vähemalt 120.000 saksa ja prantsuse mürsku, kuid tema 18-nest kaitseehitusest säilis 13 tõsisemate vigastusteta.)

Itaalia toetab avalikult Saksamaa poolt võetud seisukohta, tehes seejuures teravaid etteheiteid prantslaste

aadressil. Nii ütles välisminister Grandi ühes oma hiljutisel Ameerika-reisil peetud kõnes:

„Rahulepingutega piirati võidetud rahvaste sõja- ja mereväed. Kuid need piiramised ja vähendamised otsustati teostada vaid selle kindla eesmärgiga, et valmistada teed üldisele desarmeerumisele. Tuleb väita, et kõik rahulepingute ja Rahvasteliidu pakti allkirjutajad kohustusid oma relvastusi vähendada.“

Viibates prantslaste vaatepunktile tähendas Grandi:

„Itaalia ei usu, et desarmeerumine julgeolekule võiks tuua kahju. Koguni vastupidi, me kinnitame, et desarmeerumise kaudu saavutame kindlama julgeoleku. Me ei suuda saada aru arvamisest, nagu peaks igasuguse sõjaliste jõudude vähendamise sine qua non eeltingimuseks olema absoluutne julgeolek. Ja kuidas või millal võiksimegi öelda, et on saavutatud absoluutne julgeolek?“

Kõneleja rõhutas eriliselt, et rahu võib baseeruda ainult õiglusele, mitte aga jõule: „Peame andma jõudu õiglusele, mitte aga õiglustama jõudu.“

Riigikaitse eelarve arutamisel väitis Mussolini sõjaminister, et Itaalia on teinud „kõige julgema algatuse“ relvastuste vähendamisel kõige madalama tasemeni. Selle väite kinnituseks tõi ta ette, et Itaalia loobus merejõudude alal Prantsusmaaga pariteedi nõudmisest, et Itaalia oma sõjaväe peale kulutab vaid 2,5 miljardit liiri prantslaste 4,9 miljardi liiri vastu jne.

Umbes samalaadseid hääli kuuleme ka Londonist. MacDonald on korduvalt toonitanud, et desarmeerumise alal on Inglismaa võtnud enda peale juhtija ja eeskuju andja osa. Inglismaa olevat juba teinud kõik, mis praeguse olukorra juures võimalik. Ta läheks veelgi edasi, kui aga teised järele tuleksid. Kuid teised ei julge järele tulla. Mõned neist ei tahtvat kuidagi aru saada, et oht riigi julgeolekule ei väljendu tehnilistes sõjaväelistes termines. Briti peaminister leiab, et väga sageli on õige just vastupidine — et sõjaliste jõudude suurus väga sageli on sõjaohu mõõdupuuks. „Sõjalist julgeolekut,“ ütles ta alamkojas, „tuleb alati vaadelda ühenduses poliitilise julgeolekuga, sõjaline julgeolek peab alati olema allutatud poliitilisele julgeolekule. Sageli sõjalise julgeoleku kindlustamiseks astutud samud hävitavad poliitilise julgeoleku. Rahvad, kes enestele ette kujutavad, et nad relvistuvad sõja ärahoidmiseks, tegelikult relvistuvad vaid selleks, et kindlustada enestele võit, kui sõda peaks lahti puhkema.“

Inglismaa asub seisukohal, et tuleb otsida ja leida abinõusid uute sõdade lahtipuhkemise ärahoidmiseks. MacDonaldi arvates oleks püsiva rahu ainsaks võimalikuks vundamendiks „täieline üksmeel ja kõige sõbralikum läbisaamine kõikide maailma rahvaste vahel“.

Kuid eelnevast nägime, et selle ainsa võimaliku vundamenti ehitamisega pole veel jõutud kuigi kaugele. Üksmeel valitseb praegu vaid kinnitamisest, et igaüks on oma relvastuse juba vähendanud miinimumini...

Neist „miinimumidest“ ettekujutuse saamiseks toome „Le Temps'is“ avaldatud andmed üksikuis suurriikides sõjaliste jõudude (maa-, mere- ja õhuvägede) peale kulutatavate summade kohta. Eesti kroonidesse

ümberarvatult on need summad ümmarguselt järgmised:

Briti Impeerium	2.940.750.000.—
P.-A. Ühendriigid	2.700.000.000.—
Nõukogude Venemaa	2.520.000.000.—
Prantsusmaa	2.070.000.000.—
Itaalia	1.262.500.000.—
Jaapan	1.000.200.000.—
Saksamaa	641.100.000.—
Poolamaa	360.000.000.—

II. KONVERENTSI ARVATAV KÄIK JA VÕIMALIKUD TULEMUSED.

Desarmeerimise üldkonverentsiks koguneb Genfi umbes 1200 kuni 1500 delegaati või eksperti ja ligi 400 ajakirjanikku. Viimaseile on konverentsi istungite tarvis ehitatud palees seatud sisse omaette ruum 300 töötamiskohaga, 48 telefonikapiga, raadio- ja traattelegrammide saatmise seadeldisega, trükkimise ja paljudamamise büroodega jne.

Viimase täiskogu poolt määrati konverentsi väljaminekuiks, peajasaliselt paberi ja trükkimise kuludeks, aukartust äratav summa, Eesti rahas ümmarguselt 3.000.000 krooni.

Konverentsi arvatava käigu kohta kirjutas „Le Temps“ möödunud detsembris:

Arvatakse, et esimesed kaks nädalat, hommikust õhtuni, pühendatakse üldvaidlustele, mis peetakse avalikul istungil R.-l. täiskogu istungite saalis. Missugusteks kujunevad need üldvaidlused? See oleneb kõigepealt konverentsi esimehest, kelleks, kuni uute korraldusteni, jääb Mr. A. Henderson, ja ka vaidluste enestelulustest. Kui piirdutakse vaid teeside esiletoomisega, millised nii-kui-nii juba küllaldaselt tuntud, siis võivad üldvaidlused tõesti kesta ainult paar nädalat. Kui aga seevastu juba algusest peale kergivad esile põhjalikud vaadete lahkuminekuks ja selle tagajärjel avatakse n. ö. parlamentlikud läbirääkimised, siis võivad üldvaidlused venida väga pikale. Niisugusel korral on tõenäoline, et teatud delegatsioonid, näiteks Nõukogude Vene, Türgi või Saksa, tulevad välja täiesti uute desarmeerimiskavadega, et need seada R.-l. poolt pika aja jooksul ja suure püsivusega väljatöötatud kava asemele. Seda võimalust oletades on raske ette näha, millise ulatuse võib võtta juba see ainus esimene konverentsi etapp.

Üldvaidluste lõppedes, arvatakse Genfis, asutakse erikomisjonide moodustamisele, millistes siis juba algab see päris töö, tehniline võrdlemiste ja hindamiste töö. Nende komisjonide ülesandeks on, M. Paul-Boncour'i üteluse järgi, „blankide täitmine“, s. t., et nad peavad arvudega täiendama väljatöötatud rahvusvahelise relvastuse piiramise ja vähendamise konventsiooni kava. Neid komisjone tuleb arvult viis: poliitiline komisjon, kõige tähtsam, kuhu liikmeina kuuluksid delegatsioonide juhatajad; eelarvekomisjon, kuna üks osa konventsioonist baseerub kindlaksmääratud tasemega eelarvele; maavägede komisjon; õhujõudude komisjon ja lõpuks merevägede komisjon.

Praegusel momendil on muidugi veel küsitav, kas saavad need suured komisjonid otsekohe tööle asuda.

Peavad ju ka eksperdid enne tegema ära teatud eeltööd, mille ulatust praegu samuti on raske ette näha. Nagu teada, palus R.-l. nõukogu kõiki konverentsist osavõtjaid riike teha teatavaks oma relvastuste — sõjavarususe ja koosseisude — praegune seisukord. Kuid kõik valitsused ei baseerunud oma teateid andes kaugeltki ühesugusele andmeile: ühed tõlgitsesid R.-l. nõukogu poolt avaldatud palvet ühtviisi, teised aga hoopis teistviisi. Selle tagajärjel ei ole kõik antud teated sugugi omavahel võrreldavad, ja siin seisabki maa-, mere- ja õhuvägede ekspertidel ees raske ülesanne: võimaldada konverentsile enam-vähemgi selge idee saamine iga esindatud riigi relvastusist. Nõukogude Venemaa asub pealegi veel seisukohal, et ta Rahvasteliidule oma relvastuste kohta ei anna mingeid andmeid.

Kuid desarmeerimise üldkonverentsi päevakorda on vaikides võetud ka teisi probleeme. Olgu neist mainitud vaid kaks: Rahvasteliidu põhikirja kooskõlastamine Kelloggi paktiga ja praegusele relvistumise vahe rahule täpsema lepingulise iseloomu andmine.

Nagu sellest näeme, on desarmeerimise üldkonverentsil juba algusest peale lahendada väga keerulised ülesanded. Seepärast arvatakse, et ta, delegatsioonidele oma valitsustega läbirääkimiste võimaldamiseks, mitmel korral ajutiselt katkestatakse. Genfis oletatakse, et ta esmakordselt laiali läheb kuue nädala või kahe kuu pärast ja et ta siis vaevalt enne Saksa ja Prantsuse valimiste lõppu uuesti kokku astub.

Konverentsi tulemusi ei saa, loomulikult, keegi ette näha. Küll aga võime, jälgides ajakirjanduse kaudu riigi- ja poliitikameeste avaldusi, saada pildi sellest, mida keegi sealt ootab, milliseid tulemusi üks või teine rahvas või rühmitus sealt näha sooviks. Neid ootusi ja soove analüüsid võime ka üldjoontes ütelda, kuivõrd nad on täituvad või mittetäituvad.

Võtame kõigepealt nende vaatepunkti, kes „rahuapostleina“ nõuavad üldist ja otsekohest desarmeerimist. Oletame, et nende soov täitub, ja küsime siis, kas takistaks see uute sõdade tekkimist? Kes võiks sellele vastata jaatavalt?

Me teame, kuidas omal ajal isegi vagad usklikud Betlemas Jeesuse sünnikoopa juures üksteisele tungisid kallale, seejuures ristidega hoope jagades. Nad kuulsid mitmesuguste usutunnistuste leeri, ja iga usutunnistuse pooldajad arvavad enestel olevat kõige suurema õiguse olla pühas paigas esikohal. Sääraseil juhtumel oli relvastatud türgi sõdur sunnitud korralvurina vahele astuma, et rahu jälle jalule seada.

Ons nüüd inimesed sajandite jooksul üksteise vastu muutunud leplikumaiks? Laseme rääkida faktidel.

Möödunud aasta 26. novembril astus Rahvasteliidu ühingu ja mitme teise organisatsiooni kutsel Pariisis kokku suur rahvusvaheline desarmeerimise kongress, millest võttis osa üle 600 delegaadi Prantsusmaalt, Inglismaalt, P.-A. Ühendriikidest, Saksamaalt, Tšehhoslovakkia, Rumeeniast, Hispaaniast ja teistest riikidest. Kongressi avas lord Cecil, kes rõhutas, et maailm peab kas desarmeeruma või hukkuma.

Vastukajana neile sõnadele lõppis sama kongress

relvadeta, kuid siiski verise lööminguga n. n. usklikke ja umbusklike patsifistide vahel. Esimesed, asudes seisukohal, et sõdade ärahoidmiseks on vaja desarmeeruda, ründasid südilt relvastusi; teised jäid aga järeleandmatult nõjsside ja kahurite igure leides, et praeguses olukorras rahu ja julgeolek nende abil on siiski veel kõige kindlamini tagatud.

Säärased usklikke ja umbusklikke patsifiste on olemas kogu maailmas. Ja nende kahe leeri vahel, nagu nägime, võib kergesti süttida sõda, sõda rahu nimel.

Võitlusking, mis juba algusest peale inimestes peitses, pole kaugeltki veel vaikinud, isegi mitte kõige suuremate patsifistide südameis.

Hiljuti ütles M. Vandervelde, Belgia sotsialistide liider, ühes oma parlamendikõnes, et kui desarmeerimiskonverents ebaõnnestub ja kui Saksamaa end selle tagajärjel Versailles' rahulepingu kohustustest vabastab, siis tõusevad üles tuhandet inimesed ja ütlevad, et nad sõda enam kaasa teha ei taha; aga kui neid selleks sunnitakse, siis nad ennem eelistavad kodusõda, mille lõpuks tsivilisatsioonist jääksid järele veel vaid rusud.

Sõda või kodusõda, mõlemas väljendub võitlusking, teises ainult palju metsikum kui esimeses.

Võitlusking võib hääbuda ainult äärmiselt pika aja jooksul, kui ta peab aset andma mingele kõrgemale vaimsele ideaalidele.

Seni on üldine areng ja teaduste edu järjest tõstnud kõikide inimeste heaolekut, andes igaihele ikka uusi ja uusi võimalusi oma ainelistele vajadustele ja kõigi oma instinktide rahuldamiseks. Selle tagajärjel on inimeste moraalsed omadused pigem küll langenud kui tõusnud, kuna harilikult halvad instinktid ikka erilise jõuga esile kipuvad.

Neid halbu ja kurje instinkte arvestavadki need rahvad ja rühmitused, kes relvi käest anda ei taha enne kui julgeolek mingil teisel teel on kindlustatud. Nende arvates peaks relvastuste vähendamine teostuma järkjärgult, vastavalt sõjaohu vähenemisele ja riikidevahelise sõbraliku koostöö süvenemisele.

Siin võivad konverentsil arvamised üksikasjus minna lahku, siin võivad täielise ja otsekohe desarmeerimise pooldajad jääda oma eriarvamiste juure, tegeliku elu nõuete kohaselt väljakujunenud olukorra püsima jätmist see ei takista.

Kui võtta aga relvastuste tunduvalt vähendamist või koguni täielist desarmeerimist, siis pole mõeldav, et siin mõnede üksikute tahe võiks pääseda maksvusele või et keegi üksinda sellele teele sõandaks asuda. Täielise, üldise ja otsekohe desarmeerimise teostamiseks on tarvis kõikide üksmeelset tahet.

Esimese etapina teeks kokkuastuv konverents ära suure töö, kui ta kõikide osavõtjate poolt allakirjutatud ja ratifitseeritud konventsiooniga suudaks anda võimalikult täpsed piirid iga riigi relvastusile, mitte kõrgeimal nende praegusest tasemest; kui ta suudaks anda säärase süsteemi, kus igal lepinguosalisel alati oleks võimalik näha ja kontrollida, kuidas teised lepinguosalised eneste peale võetud kohustusi täidavad; kui ta suudaks anda ka abinõud, millega lepinguosalisi oleks võimalik tarviduse korral sundida konventsioonis kindlaksmääratud kohustusi täitma.

Joter.

LOKKEVESTLUS NOORTE LAAGRIS

OLEV REINTHAL, plk., N. K. peastaabik. nõunik

Viini noorte kotkaste (skautide) juht dr. Winkler-Hermaden loeb*) üheks kasvatusliku mõju vahendiks laagris sisemise elamuse. „On silmapilke ja tunde, milliseil poiss hingelisteks muljeteks on erakordselt vastuvõtlik. Neid silmapilke on tarvis otsida ja luua, et neid kasutada poiste eetiliseks sisetegutsemiseks.“ Õieti on kogu laager poiste sisemiste elamuste sigituspinnaks. Loodus ümberringi, visuaarsed

on introduktsiooniks järgnevaile, on neile valmistatud aluspinnaks ja fooniks. Säärases meeleolus sobib kergeti sõbralik vestlus, on hea ind mõne jutustaja kuulamiseks, võetakse elevil vastu iga nali. Säärane meeleolu on aga ka kohane juhi kõitasuutvaile ja pilte esile manavaile sõnadele kui ka üldse asjakohane täitmiseks mõnesuguse läbimõeldud ja ettevalmistatud kavaga.

Lõkkevestlus.

muljed laagripiltsi ümbrusest, tavaliste mugavusteta elamisjärg, kus peavarju- ja toitlusemured tulevad korraldada oma kätega ja hoolet, see on nagu tsivilisatsioonitiibade toetuseta üksijääk looduse vastu. Siis see distsipliini roopaisse paigutatud, kuid siiski seltsimehlikkusest läbiimbunud ühiselu, romantikatundeile kõnelevad tseremooniad, lõppeks — mängud, missuguste juures juht on kohustatud pakkuma ikka järjest uut materjaali.

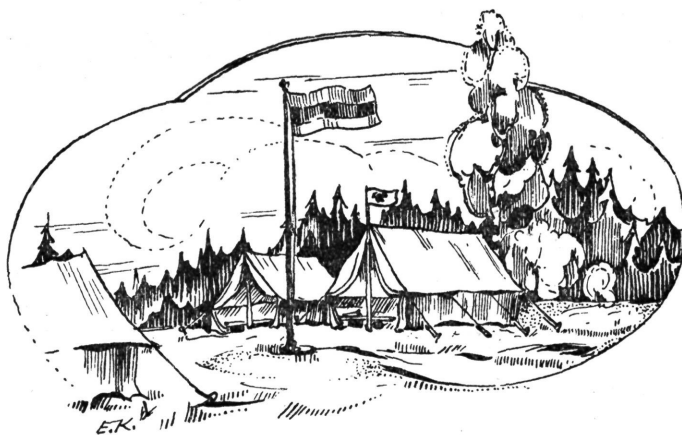
Nende asjaolude kõrval aga eriti soodsaks poisi siseelamuse tekitajaks tuleb lugeda õhtust lõket. Kõigi maade noorkotkaliste (skautlike) organisatsioonide laagreis, täpsemalt öeldes üldse kõigis noortele korraldatud laagreis, on laagriosaliste koosistumine ja vestlus õhtuse tule juures alati rakendatud päevakorra küllalt tähtsa punktina. Hämaras ülestehitud tuleriit meelitab enda ümber istuma, tõmbab istujate ringi koomale, tekitab tasakaalustatud, vabastava rahulikkuse ja sõbraliku hubasuse tunde — loob juba enesest ühiselamuse. Ümbritsev looduspilt omandab hämaruse ja tulelõkke loitmise ääripinnal erilise, päeval mitte nähtud ilme, mis varieerub ja mängib koos muudatus- tega leegis ja ülespoole suunatud sädemete tuisus. See uus nägemispilt teritab vastuvõttu, tõukab käiku fantaasia, peenendab tundelisuse. Säärane elamus endast

*) Das Sommerlager oder Ferienheim. Ein Handbuch für Pfadfinderführer und Leiter von Ferienheimen v. Dr. Viktor Winkler-Hermaden, Führer des Wiener Pfadfinderkorps, lhk. 10.

Peab tunnustama, et kui Noorte Kotkaste organisatsioon tegevuses on saanud toetuda mõnedes küsimustes meil seni töötanud noorkotkaliste (skautlike) korralduste tegevuskogemustele, siis lõkkevestluse alal oleme küll püstitanud kaugelt suuremad nõudmised, sellele annud suurema tähtsuse kui seda pakuvad eesti seniste organisatsioonide kogemused ja saavutused.

Samuti peab nentima, et rahvusvahelises noorkotkalikus (skautlikus) kirjanduses lõkkevestluste korraldamisest, nende meetodikast, kui öelda võiks, on õige vähe juttu, nii et käesolevad read õieti on katseks anda üldisi jooni selle üle.

Aluslähtekohaks lõkkevestlusele on meil ta tunnustamine üheks poiste laagri kasvatuslikuks komponendiks, ta erilise soodsuse tõttu poistes tekitada siseelamust. Seda aga ainult läbimõeldud ja ettevalmistatud ning psühholoogiliselt õigesti läbi viidud

Vaade laagriale.

kava juures. Siit tuletuvad mõned tegelikud vajadused, tarvilised üksikasjad, mida tuleb silmas pidada lõkkevestluste korraldamise juures.

Vähema üksuse — salga ja rühma — laagris kujuneb lõkkeõhtu laagriosaliste omavahelisest sõbralikust jutlemisest. Kindlasti ka säärase „programmita“ koosistumise juures võib tule ümber istujais tekkida elevaid siseelamusi, mil on oma kõlbeline eostusvõim. Salga- resp. rühmapealik toimetab muidugi väga asja-

kohaselt, kui ta laagrijuhtimisega seotud aselduse kõrval saab end ette valmistada millegi jutustamiseks õhtusel koosistumisel. (Õieti ideaalne rühmajuht peaks nii-kui-nii omama võimet ja materjaali poistele jutustamiseks!) Peaks vana kotkas laagri kaasa elama või seda külastama, on need kohustused täiel määral temal. Ettekanded, kui neid salga- resp. rühma-laagris esile kergib, on üksikult artisti loomusega poistelt, n. ü. numbriseppadelt. Rühmas võib juht salku kohustada ja ergutada ettekannete pakkumiseks, missugune tegevus isegi laagri punktide süsteemis võiks olla arvestatav salkade paremuse otsustamisel. Laagreis, kus koosseis on üle rühma või ka kus osavõtjate kogu on niisama suur, kuid mitme üksuse poistest (neil on kodunemine lõkke juures visam, mispärast lõkkemeleolu päästmiseks on tarviline juhi sekkalöömine), oleks asjakohane laagri staabi koosseisu määrata ka laagri lõkkepealik ehk -juht.

Lõkkepealik, -juht resp. keskustelu pealikujuht (tule ääres tseremooniates keskes ja kodususe tekitamiseks ka Tuleperemeheks, Lõkkevanaks, Tulehoidjaks nimetatav) valmistab ette ja viib läbi kõik lõkkevestlused, ta võtab poiste ja nende meeoleolu juhtimise enda peale, kas poiste kogunemisest lõkkeasemele või koguni laagriplatsil juba, silmapilgust, mil laagri korrapidaja pealik annab signaali ja käskluse lõkkeks valmistuda. Kui õhtupalve peetakse lõkke lõpul, lõpevad lõkkejuhi kohused selle ärapidamisel poistele „Head und“ lausumisega.

Väikeses laagris mahub kogu pere laagritule ümber koonduma. Suurema poistearvu juures aga on juba tähtis, et tule ümber istujaid saaks paigutada ringteatriliselt. Selleks sobiv lohk maastikul tuleb juba laagrikoha valikul valmis kalkuleerida, kas laagriplatsil või ka välispool seda, kõige lähemas kauguses. Kui lõkkekoht on välispool laagripiire, siis peab ühenduseks olema sobiv teerada ja vastavas kohas värav laagriaias. Ühendustee juures on oluline see, et ta oleks vaba juurtest, okstest ja pöösastest, missuguste takistuste taha kinnijäämine poiste tagasitulekul laagrisse, kui on juba hämar, loomulikult tekitab mõnesuguseid poiste kilkeid ja väljendusi, mis aga kohe pühib minema muljed, meeoleolu ja kohustusliku vaikimise elamuse, millega poisid tule juurest minema saadetakse. Lõkke-

värav on laagriaias sel teerajal ehitatav värav, mil oma tseremoniaalne tähendus — juba see, et pärast lipu langetamist, millest peale poisid enam välispoole laagrit ei tohi lahkuda, väljaliikumine on lubatud ainult lõkkevärava ja tarbeväravate (väljakäigukohad) kaudu.

Lõkkeasemel peab lõkkeriit olema juba valmis laotud, nii et kohe poiste kohale istumisel talle võib panna tule külge. On küsimus, mille siingi veel tahaksin jätta lahtiseks, kuidas korjatakse põletismaterjaal lõkkele: kas päeva töötundide keskes, laagritööde korras, või on sel oma teatud sisemine nüanss, kui töö lõppedes kogu laager läheb lõkkematerjaali tooma? Sääraselt oleks see vahest tööpäeva ja -tundide lõppu tähistavaks sündmuseks, annaks nagu pingest vallandava elamuse, tulevate ühissilmapilkude eelmeeleolu.

Võimaliku külmetuse vältimiseks ja hubasuse algatamiseks (soojus on üks hubasuse eeldustest) tuleb poistel lasta voodivaibad ümber võtta, samuti tuleb istuda kokku kitsas, kompaktses massis. Lõkkeosaliste paigutamisel on nende pisikeste üksikasjade seas, mis elamuste tekitamisel olulised, küllalt suur tähendus! Istujate hulka asetab lõkkejuht oma abilised, kelle hooleks on meeoleolu aksioonid, näit. hüüete läbiviimine, improviseerimine, provotseerimine koguni.

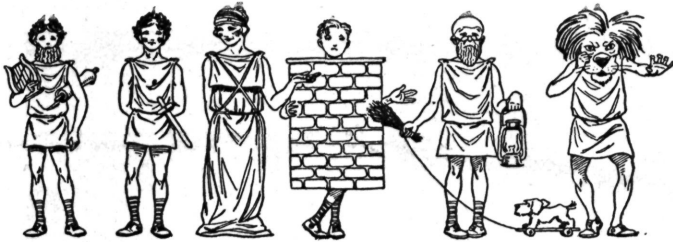
Lõkketuli.

Nüüd — lõkkeõhtu sisuline külg. See algab lõkke süütamise tseremooniaga. Tavalisele süütamise toimingut täitvale koorilauseumisele „ss... süti, ss... süti...“ jne. peaks erakorralistel puhkudel (laagri esimene lõke, külalised, mõni tähtpäev jne.) lisama mõnesuguse tseremoniaalse toimingut. Siin oleks ülekohus säärast kirjeldada, see peaks loodama kohtadel, ütleme malevate eritraditsioonina, et meil üksteiselt oleks midagi näha, kui koondlaagreiks kokku tuleme. Igatahes peaks avatsereemoonia olema tõsiseilmeline. Tseremooniat nagu kogu õhtu käiku juhib tuleperemees, kel on ümber hästi värvikas vaip ja käes ametmärgiks ja taktilöömiseks mingisugune fantastilise kujuga kepp. Samuti hästi fantastiline, puujuurtest või känd, peab olema ta iste, järi.

Tule süttimisel võiks alata lõkkejutustust. Selle pikkus on esijoones ta haaravusest, normaalselt võiks ta lõkkeõhtu tunni-aegsest kestvusest olla vahest 20 minutit. Jutustuse sisu peab olema läbi mõeldud psühholoogiliselt ja pedagoogiliselt seisukohalt, omama

vastuvõttu soodustava piltlikkuse ja saama (see pole sugugi tähtsusetu!) eleva ja koduselt-loomuliku ettekande. Viimast julgeksin veel rõhutada: lõkkejutustus ei tohiks olla kõne, vaid vestlemine, jutt sõpradega, vastasel korral saame sooja, poisikesepäraselt hubase koosistumise asemel mingisuguse õõnsa vabaõhu-miitingu.

Ei ole asjakohatu jutustuse mõju ja väärtuse üle laagris tuua dr. Hermadeni arvamist*): „Jutustuse juures võib loodav mulje olla suur, ilma et pidev kasvatuslik tulemus sellega ühenduses. Ta on küll siseelamuse sisurikkam vorm, millest endast aga tegu vast harva puhkeb. Tema väärtus võib aga peituda selles, et ta poisse tõukab mõistma asju, mida nad igapäevasuse askelduses ei märka.“

Jutustusele järgneksid ettekanded, esialgu tõsise ilmega, hiljem lõbusamaiks ja koomiliselt ülemeelikuikski minnes, et poisid saaksid vallandada päevapinge naerulaginas. Ettekannete leidmine ja valik nõuab kindlasti teatud kasvatuslikku kaalutlust. Oleme seniseis laagreis selle vastu isegi vast veidi patustanud, aga see on sündinud repertuaari nappuses. Kuna niikuinii kõik olemasolev materjal on vist seniseis laagreis juba läbi vändatud, on lõkketulel ettekandmiseks sobivate „numbrite“ leidmine meie juhtidele tõsiseks mureks. E. rahvaluule arhiiv annab vahest vanade naljandite ja laulude alal siin uudiseid. (Otsekohene, ülemaalse tähtsusega ülesanne Tartu juhtidele!) Kindel on, et nende huvipunkt ja humoor tingimata peab olema auditooriumikohaselt just poisikesepärase.

Lõkkeõhtu kestes on kindlasti tühikuid, nii kohe poiste kogunedes, enne tule süütamist, enne vestluse algust, selle lõppedes. Neid täita ja siluda on lõkkejuhi ülesanne. Samuti on üleminekud meeolult meeolule ja üksikute selle kraadide vahel täita lõkkejuhi taktitundel ja poiste tundmisel. Vahendeiks on tal oma sõnad, laulud ja hüüded. Nendega nivelleerib ta, teeb tarvilisi korrektiive üldisse meeolule, mida ta on kohustatud kogu aeg jälgima. Ideaalne oleks, kui lõkkejuht saaks koosistumise üksikute järkude vahe täiesti

kaotada, nii et õhtu ei koosneks mitte üksikuist numbrest, vaid sulaks kokku üheks tervikuks poiste täielikult vaba ja koduselt-hubase sõbralikkuse foonil. Sellena peaks lõkkeõhtu omama teatud psühholoogilise dünaamika, oma kurve. Tule süttimine, esimeste sädemete sadu õhe tekitab meeolulikkuse, teatud tundelise pehmenemise. Siin on õige koht jutustusel ja tõsisel isamaalisel laulul. Aga me peame andma poisikesele selles õhkkonnas ka rõõmuelamuse. Ettekanded ja ühistegutsemised — hüüded, laulud — peavad siis avaldama oma tagajärje ja taskma poistel naerda ja end „välja tuua“ eneseunustuseni. Nüüd on küsimus väärtusest lõppakkordist. Sellena on meil noorkotkalistes laagrites praktiseeritud õhtupalvet. Niikuinii on poistele midagi tarvis pärast vahepeal olnud lärmitsemist, et viia tasakaalu, rahustavalt stabiliseerida meeli enne asemeile minekut.

Ja kindlasti on lõkketule sundimatus, vabas seltsilikkuses õhtupalve mõjuvam ja enamütleavam kui rivituses peetu. Isiklikult olen algatanud siin poiste haaramise kontrastiga. Laul on tule juures viidud hästi lärmikaks silmapilguks, mil on oodata laagripiltsilt palveloku kõminat. Siis lõikab lõkkejuht üldise elavuse otsekohe, kas või poolt sõnalt. Nüüd on tähtis silmapilkne huvide kesken-dumine, üldtähelepanu langemine äkilisele vaikusele ja selles lõkkejuhi isikule. Käskluset — sõnad rikustid siin meeolule haprust — ainult žestiga peaks lõkkejuht haarama prevaleerimise, meeolule määramise enda kätte. Siis lausuks ta mõned — neli-viis — laused tule sümboolikast ühenduses meie paleustega, riivates peetud lõkkejutustust ja, kui võimalik, päeva sündmusi — loeks noorkotka õhtupalve ja lausuks siis poegadele head ööd. Selle järele pöördusid poisid telkidesse, ennem kokkulepitud viisil vaikides kuni telki jõudmiseni. Sellega säiliks ja saaksid vajuda allapoole teadlikkust lõkke muljed.

Käesolevaga on siin ühtlasi antud lahendus ka laagri õhtupalve tseremooniale. Ehkki see möödunud suvel oli tarvitatud säärasel kujul vist enamikus laagreist, ei tahaks seda siin tuua siduvana, vahest leiavad kohtadel juhud midagi haaravamad.

Üldiselt lõkkevestluse puhul leiab vist ka lugeja koos allakirjutatunuga, et oluline tähendus selle juures on lõkkejuhi isiklikul tegevusel, kuna toimida tuleb igakordse poiste koosseisu ja silmapilgu meeolule kohaselt.

*) tsit. teos lhk. 11.

*Pantrijaht aastal 370/400 enne Kr.
Reljeef sarkofaagilt Konstantinoopoli muuseumis.*

JAHIPIDAMINE ÜRGAJAST TÄNAPÄEVANI

Jahikire sünd inimeses kui ka jahiasjanduse arenemine langeb ühte inimese arenemisajalooga üldse. On iseendastmõistetavalt selge, et üks esimesi ja tähtsaimaid ürginimese tegevusi oli jaht, sest jahist olenes ta olemasolu. Ürginimene pidi end kaitsma temale ohtlike röövlomade vastu, samuti oli vajaline jaht saagi pärast — toiduks, kehakatteks, peavarjuks. Käsitades kõige algelisemaid relvi enesest kehaliselt üle olevate olendite vastu oli selline jaht inimesele võitluseks elu ja surma peale. Hädaohtlikkus võitluses andis osavale jahimehele sangari aupaiste ja oli tavaks, et tüse jahimees oli pealikuks sõjas. Nii kujunes jaht lemmiktegevuseks sugukonna tugevamaile ja osavamaile liikmeile. Jahimees ei rahuldunud enam ainult saagiga, ta vajas võitu, mis saavutatud tema jõuga, osavusega, kavalusega, ta tahtis end tunda tugevana, isandana. Esialgsest jahist tarviduse pärast kujunes jaht kire rahuldamiseks.

Kiviaja inimese relvadeks olid kivist, puust ja luust valmistatud löök- ja viskerelvad, nagu n.-n. rusika-kiil, oda, nui. Tarvitati ka lassot ja võrkpüüni-seid. Hiljem tulid tarvitusele vibu ja nooled. Lõuna-Prantsusmaal ja Hispaanias säilinud kiviaja koobaste seintel kujutatud piltidest saame ettekujutuse tolleaja jahiloomastikust. Mammut, põder, metshärg, kaljukits olid tavaliseks jahisaagiks. Kiviaja inimene eelistas tugevaid ja suuri jahiloomi. Kuna ta aga oma algete relvadega sellisele hiiglasele, nagu seda oli meie elevanti isaisa mammut, ei saanud ligi, pidi ta tema ajama auku. Arvatavasti aeti loomad kabuhirmu, näi-

teks stepi põlemasüütamisega, ja kihutati nad siis valmiskaevetud haudadesse. Või siis jälle valvati loomi joogikohtades ja surmati nad lähedase maa pealt. Jääajal elas Euroopas veel lövi. Pikajuukselise koopalövi

Üks jahimees läks metsa . . . nii 500 aastat tagasi.

*Jahimehed keiser Maximilian I ajast.
Puulõige a. 1512/16.*

kujutusi leidub Prantsusmaal kiviaja koobaste seintel. Palju laialdasemalt oli liikumas karu ja nimelt pruun ja koopakaru.

Hilisemal jääajal, kui jahti pidavast inimesest kujunes rändav karjane, kes jahti kõrval loomi ka taltsutas ja neid sel teel endale kasulikuks muutis, sai jaht inimesele teisejärgulise tähendusega tegevuseks. Leiud püstpalktelkidest jutustavad meile tolaegseist inimese eluviisidest ja loomariigist. Põdra ja metshärja kõrval on sagedasemaks jahiloomaks kits ja kobras. Röövlomadest on sagedasemaiks hunt, rebane, metskass. Näib, et inimese paiganemisega jääb vähemaks jaht suurte loomade peale, kes ikka enam ja enam inimasulaist eemalduvad. Pronksiajal täienevad relvad kui ka jahipidamise viisid ja rauaajast on säilinud kujutusi jahist ratsa ja koerte abil. Sagedamini kujutatakse põdrajahti. Ratsaniku relvaks oli enamasti silmus (lasso), harvemini viskeoda ja vibu.

Hellenismi ajal nii greeklaste kui ka roomlaste juures tuleb juba

selgesti esile jahti sportlik iseloom. Nii oli Spartas jaht üks noorsoo sõjalise ettevalmistuse abinõudest. Homeros oma lugulauludes käsitleb jahti kui sportliku tegevust. Eriti armastatud on jaht kiskjate peale, nagu lõvidele, pantreile, metssigadele. Kuid kiskjate kõrval peavad Homeros kangelased jahti ka metssigadele ja isegi jänesele. Sel ajal tunti ka juba jahikulli.

Läbi ja läbi sportliku iseloomuga oli jaht Meso-potaamias, eriti Assüurias. Kuningas Sardanapalist, kes elas 7. sajandil e. Kr. s., jutustatakse, et ta armastanud üle kõige lõvi jahti. Jahti peeti sellekohaseil vankreil, millelt kuningas viskeodaga lõvi surmas. Assüüria kuningate jaht oli juba tõeline „hoovkonna jaht“. Lõvid püüti kinni

enne jahti ja hoiti alles kuni jahipäevani, millel nad jahiplatsile lahti lasti. Kuningas Tiglat-Pilesar olevat oma käega surmanud 120 lõvi. Jahiplatsile vabaks lastud lõvi surmamiseks oli ikkagi tarvis küllalt julgust ja osavust ja sellisele jahile vaadati siiski kui kangelasteole. Persia kuningad, Aleksander Suur ja Rooma keisrid järgisid hiljem lõvi jahti Assüüria kuningate eeskujule, Roomas kuulutati lõvi jaht keisri ainuõiguseks.

*Põdrajaht 17. sajandil.
Franz Snydersi maal Viini muuseumis.*

Kuigi juba ajaloolise aja alguseks jaht jäi kõrvalise tähtsusega tegevuseks, muutus koguni puhtal kujul spordiks, jäi ta selgi kujul küllalt tähtsaks ning väärtuslikuks teguriks inimelus. Seda kinnitavad meile kõikide rahvaste müüdid ja lugulaulud, kus jaht ja jahikangelased mängivad tähtsat osa. Rahvaarvu kasvamisega ja kultuuri edenemisega jääb jahile loodusliku aja väärtusliku päranduse hinne. Muutunud sotsiaalseis olukorras oli võimatu kõigil jahti harrastada soovijail jahti pidada. Jaht muutus kõrgema seisuse eesõiguseks. Ainult vürstid ja aadlikud võisid pidada jahti ja harrastasid seda selleks eriliselts väljaõpetatud suurte jahimeeskondade abil. Selliselt kaotas jaht küll mõõdult, kuid võitis sisult, kuna ta kaotades enda vastu laia massi huvi leidis seda põhjalikumalt harrastust kitsamas ringkonnas. Jaht kaotas oma esialgse tähenduse — olla inimesele ta füüsiliste ja vaimsete tarviduste rahulduseks; ta muutus lõbustuseks, aja- viiteks, spordiks.

Oma hülgeaja tipul oli jaht keskajal.

Asustatud maadel oli jahiõigus loomulikult ainult maaomanikul. Kuna järjekindlalt kasvava rahvaarvu tõttu üldistest jahimaadest tuli puudus, astus Karolingide ajal seadusandlus samme jahiõiguse korraldamiseks. Jahiõigus seoti maaomandusõigusega ja anti seadusi isegi jahipidamisviiside kohta. Seati ametisse terve rida ametnikke, kelledele allus mitmesuguste jahiharude järelevalve.

Jahirelvad olid keskajal üldiselt samad, mis vanalgi ajal. Väga laialdaseks arenes jaht koerte abil. Kasvatati ja arendati väga mitmet liiki jahikoeri mitmesuguste loomade ajamiseks. Viimane jahipidamisviis, olles päritl idamailt, leidis erilist harrastust Prantsusmaal ja Saksamaal. Jahilindudena kasutati Islandi jahikulli kõrval rändkulli ja kanakulli. Nimetatud jahipidamisviis oli aadlike poolt eriti armastatud. See oli sport, millele ka kuningad kinkisid oma tähelepanu. Kõigi aegade kuulsaim kullikütt oli saksa keiser Friedrich II, kes kirjutas isegi raamatu kullijahist.

Kullijahti, nagu suuremalt jaolt kõiki keskaegseid

Jahipidamine kullidega Inglismaal 18. sajandil.
Sir John Maxwell'i maali järgi.

Karujaht 17. sajandil.

David de Konincki maali järgi Amsterdami muuseumist.

jahte, peeti ratsa. Ta nõudis seetõttu suurt jahipersonaali ja koerte hulka. Selline jaht ei sobinud hästi maaomandusõigusega ja jahipiiridega. Ta oli kodus laiadel Aasia steppidel. Euroopas sai see jahipidamisviis tuttavaks rahvasterändamise ajal ja leidis laialdasema harrastuse ristisõdade ajal. Prantsuse revolutsioon oma järelmõjudega tegi sellele lõpu mitte ainult Prantsusmaal, vaid kogu Euroopas.

Keskaegne kullijaht eraldati kaheks liigiks, nimelt „kõrge lennu“ jahiks, s. o. linnujahiks, ja „madala lennu“ jahiks, s. o. jahiks jäneseile ja põldpüüdele. Esimene oli ratsajaht, kuna teist peeti jalgsi. Jahimaastik pidi olema võrdlemisi lahtine ega tohtinud takistada ratsaniku edasipääsu. Kui jahikull tabatud linnuga maha laskus, pidid jahimehed otsekohe olema kohal. Kergesti vigastatud linnule pandi jalga hõberõngas, kus oli märgitud jahihärra nimi ja kuupäev, ja lasti jälle vabaks.

Kuna jahiõigus juba ammu oli saanud kõrgema seisuse eesõiguseks, muutis Karl Suur jahiõiguse kuninga ainuõiguseks. Selle all mõisteti küll ainult n.-n. „kõrge lennu“ jahti jahikullidega. Aadel ja vürstid said kuningalt jahiõiguse lääniks ja maksid selle eest maksu. Vaesem aadel pidi leppima „madala“ ja röövloomade jahiga. Röövloomade jaht sai peagi kohustuseks. Sellised korraldused jahiasjanduse alal nõudsid seadusi ja karistusi, mis alguses olid mõõdukad, peagi aga muutusid karistusmäärad ebainimlikult valjudeks. Inimlikkust ei tunnud keskaegsed jahimehed ei loomade ega inimeste vastu. Alles keskaja teisel poolel tõuseb Prantsuse mõjul ühes rüütellikusega ka jahikultuur, muutuvad inimlikumaks jahipidamisviisid ja ka seadused. Sellest ajast on tuntud rida kirjanikke ja kunstnikke, kelle armastatud alaks on jahi kirjeldamine ja jahipiltide maalimine.

Kolmekümneaastase sõjaga tuli suur tagasimineki nii jahiasjanduses kui ka jahiloomastikus. Põder oli juba varem Euroopast peagu kadunud, karu ja kobras jäänud haruldasiiks. Nüüd oli ka kits kadumisel, seevastu aga huntide ja ilveste arv kasvanud. Sõja lõppedes püüti küll korraldada jahiasjandust uuesti seadusandlikul teel. Suure muutuse jahipidamisse tõi tulirelva tarvitusele võtmine 17. sajandil.

Pärast sõda algasid hoovkonnad jälle oma hiilgavaid jahte. Nii jahimeeskonnad kui ka loomad olid nüüd veel suuremaarvulised kui keskajal. Kõrgemad jahiametid olid jagatud aadlile ja olid suuremalt jaolt pärandatavad. Suurt rõhku pandi välisele hiilgusele, kõik jahimehed kandsid uhkeid mundreid. Jahid muutusid suurteks vaatemängudeks, kus loomi tapeti massiliselt ja armuta. Tuhanded talupojad olid nädalate kaupa ajamisega ametis. Jahipidamiseks mõeldi välja igasuguseid keerulisi viise, nii näiteks aeti jahiloomad vette, et neid paatidest tappa. Ka troopika kiskjaid toodi maale, nagu Rooma keisrite ajal, et need siis verise võitluse järele tappa. Kõik see näitab kujukalt tolleaegset metsikust ja moraalilangust. Suurimate tooruste hulka kuulub sel ajal armastatud „rebase-raputamine“. Kinnipüütud rebasid ja ka jäneseid lasti joosta üle kitsaste linade, millede mõlemad otsid hoidsid kinni aadlikud. Kui loom jooksis üle lina, visati ta õhku, ja nii korduvalt, kuni piinatud loom viimaks kärvas. Selliseid tooreid vaatemänge nimetati tol ajal jahiks.

Prantsuse revolutsioon tõi jahiasjandusse täielise muutuse. Seni olid maaomanikud sunnitud vaatama rahulikult pealt, kui hoovkonna jahisalgad ratsutasid üle nende põldude ja viljade, olles sunnitud isegi kaasa aitama jahiloomade ajamisel. Nüüd omasid nad oma maatükil piiramatu jahiõiguse. Aastate jooksul kogutud viha ja sapp aadli vastu oli muutunud vihaks jahi kui niisuguse vastu üldse. Antud vabaduse tuhinas algas massiline loomade tapmine. Kuna jahti võis pidada igaüks oma maalapil, olgu see kui väike tahes, oli tagajärjeks peagu täieline loomade hävimine. Kassihastus järgnes õige pea nii seadusandjail kui ka jahimeestel, kuid kulus aastakümneid seadusandlikku tööd, kuni olukord hakkas veidi paranema.

Meieaegse jahiasjanduse alguseks on 19. sajandi teine pool, millal paljud mõistuslikud jahisõbrad algatasid tugeva liikumise jahiasjanduse tervendamiseks nii valitsuste ringkonnis kui ka jahimeeste keskel. Palju aitas seks kaasa tärkav jahiliteratuur, eriti jahiajakirjandus. Mitte väikese mõjuga polnud ka maalikunst.

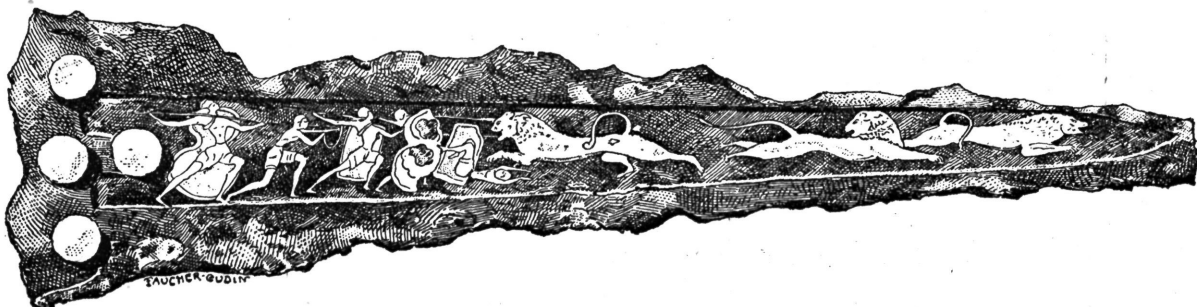
Kõikjal asutatakse jahiseltse, jahikoerte kasvatamise seltse, laskeosavust taotlemaid seltse. Kõigi nende seltside ülesandeks peale oma otsekooste ülesannete on jahiloomade kaitse ja röövlloomade hävitamine. Mis puutub jahipidamise viisidesse, siis nendest harrastatakse praegu 1) üksikjahti (eriti metsas), 2) luurejahti (jahilooma varitsemine teatud kohas), 3) jahti koertega (eriti põldpüüdele ja jäneseile) ja 4) ajujahti — metsas, väljal ja veel.

Meie jahimehed enamasti harrastavad üksikjahti ja jahti koertega. Aegajalt korraldatakse seltside poolt ka suuremaid ajujahte. Inglismaal on kodus veel ratsajaht, nagu näiteks rebasejaht, milleks peetakse ja kasvatatakse sellekohaseid rebasekoeri. Inglismaal nimelt ei peeta küllalt jahimehelikuks rebast surmata püssiga. Jääb veel nimetada jahirelvade kiiret arengut 19. sajandi lõpul. Tekib tagantlaetav püss, leiab tarvituselevõtmist haavlipüss, areneb aga ka kuulipüss. Arendatakse täiuslikkuseni igasugused jahikoerte liigid. Eri-lised teened sel alal on Inglismaal. Saksamaal püütakse kasvatada, ja seda üsna heade tagajärgedega, universaal-jahikoera tüüpi.

Uue aja jahiasjanduse püüdeiks on 1) jahiloomade kaitse röövküttimise vastu, nende arendamine ja nende eest hoolitsemine vastavalt maa metsandusele ja ilmas-tule ja 2) jahikorraldus vastavalt jahiseadustele, kõige-pealt jahilooma inimlik kohtlemine. Selleks otstarbeks peab olema sobiv jahirelv, selleks on ka jahikoera teenistus, kes tabatud looma kiiresti toimetab peremehe kätte, et hoida looma piinarikka surma eest.

Vanaaegne ohtlikkus ja kangelaslikkus jahis on kadunud. Pole enam loomi, kes kütile võiksid olla karde-tavad. Või olgu siis, kui minnakse küttima troopika-maile elevantide ja ninasarvikule. Pearõhk langeb nüüdisaja jahis n.-n. jahimehelisele käitumisele, jahi-mehe eetikale, mille tasuks kütile on meie ajal harvaks jäänud meeelahutuse võimalus vabas looduses ja loo-duse tundmaõppimine.

Ons lõppeks jaht üldse sport? Muidugi on tõsis-tel jahimeestel õigus väites, et jaht meie ajal pole mitte paljas laskesport, pole mitte lõbustus ega aja-viide, vaid tõsine töö, nimelt ratsionaalne jahiloo-mastiku edendamine ja selle kasutamine rahvamajan-duslikult tulusalt. Kahtlematult on jahimehel kõrged eetilised ja esteetilised ülesanded. Kuid see kõik ei ole sugugi vastolus sportliku mõistega selle puhtaimas mõttes, milles jahi ja spordi ideaal ühineb üheks tervi-kuks, õilsaks kunstiks.

KINDRAL P. LILL 50-AASTANE

Kindral-major LILL.

25. jaanuaril s. a. pühitses kaitseministri abi kindral-major P. Lill oma 50-dat sünnipäeva.

P. Lill sündis 25. I 1882. a. Jõgeveste vallas Valgemaal. Üldhariduse ta sai Valga linnakoolis. 1900. aastal astus vabatahtlikuna sõjaväkke ja aasta hiljem Vilno sõjakooli, mille lõpetas I-ses järgus, saades autasuks kuldtaskukella. 1910. aastal lõpetas Nikolai

sõjaväe-akadeemia 2 klassi I järgus ja 1911. aastal täiendusklassi edukalt. Pärast akadeemia lõpetamist oli ta komandeeritud Odessa sõjaringkonna ja 8. ratsadiviisi staapide juure. Maailmasõja alul võttis osa lahingu'st Ida-Preisimaal rooduülemana 95. jalaväe polgus. 13. oktoobr. 1914. a. langes vangi Nadaržini alevis Varssavi all. Pärast nelja-aastast vangipõlve maailmasõja lõpul vabaneb P. Lill ja siirdub otsekohe Eesti rahvaväkke. Vabadussõjast võtab P. Lill osa ülemjuhataja ja ta staabiülema lähema kaastöölisena; 18. dets. 1918. a. nimetatakse ta operatiivstaabi operatiivosakonna ülemaks, 24. veebr. 1919. a. — ülemjuhataja staabi korraldusvalitsuse ülemaks ja 30. okt. 1919. a. — tagavaravägede ülemaks.

Rahuaaja kättejõudmisel jääb P. Lill edasi kaitseväge teenistusse, olles alates 27. III 1920. a. kindralstaabi valitsuse ülemaks ja 1. X 1920. a. — sõjavägede staabi ülemaks.

Iseäralise kiiduväärt ja vabariigile kasuliku teenistuse eest ülendati ta kindral-majoriks vanusega 6. XII 1921. a. Arvates 1. I 1925. a. on kindral P. Lill kaitseministri abiks.

Eesti kaitseväge elu ja areng on tähtsal määral seotud kindral P. Lille nimega. Teenides kogu aeg vastutusrikastel kohtadel on P. Lill oma teadmiste ja tegevusega aidanud kaasa meie kaitseväge praegusele tasapinnale viimisele.

Kindral Paul Lille teeneid vabadussõjas on hinnatud hulga autasudega: talle on annetatud I liigi 2. järgu Vabadusrist, rahaline autasu ja autasu-talu.

Pealeselle on tal Läti Karutapjate ordu 2. järgu aumärk, Soome „Valge Roosi“ I kl. komandöri rist, Poola „Polonia Restituta“ 2. ja 3. kl. aumärgid ja Sõja-rist, Prantsuse „Auleegioni“ komandöri ja ohvitseri aumärgid; endisest vene väest Püha Anna ja Püha Stanislause III j. aumärgid.

Eelmiste aastate eeskujul jagab „KAITSE KODU!“ oma aastatellijaile ka 1932. a. väärikaid kingitusi, millede omanikuks võib saada iga tellija, kes 1932. a. tellimisraha 6 kr. „Kaitse Kodu!“ talitusele hiljemalt 15. märtsiks 1932. a. ära on tasunud.

Preemiaiks on järgmised asjad:

1) jalgratas	3) belgia F. N. brovning
2) spordipüss	4) kirjutuslaua garnituur
5) paar suuski	

1932. a. ilmub „KAITSE KODU!“ suurendatud 32-lhk. kaustas kaks korda kuus heal paberil, rohkete piltidega ja väärrika sisuga.

Tellimishind on endine: aastas 6 kr., ½ aastas 3 kr. ja 3 kuu peale kr. 1.50. Üksiknumber maksab 30 senti.

„Kaitse Kodu!“ tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja kaitseliidu instruktorigid.

Peatükk R. Dorgelès'i sõjaromaanist „Puuristid“

Metsaveerult, läbi vastpakatanud okste, võis näha üksikut kriidimäge, nagu need on tavalised Põhja-Prantsuse maastikul. Granaatidest auklikuks küntud, miinidest üles kistud, paari-kolme rebenenud puutüvega tipul pakkus ta lõpmatu kurva väljavaate. Kindralstaabi kaartidel oli kungas märgitud muidugi mingi arvuga. Meie, sõdurid, ristasime ta Surmakünkaks.

See oli meie kaitselõigu põrgu. Kui meie rügemendil oli järjekord esijoonele minekuks, küsiteldi aralt üksteiselt: „Kes küll seekord satub Surmakünkale?“ Ja kui siis tehti teatavaks, nurisesid ohvrid:

— Jälle meie... Onupoegi sinna ei saadeta: kül-lap nemad juba eestkostmist leiavad!

Surmakungas oli alatiselt tule all ja suitses just nagu suurlinna vabrikukvartaal. Alalõpmatult tõusid metsa tagant, sakslaste positsioonilt, mürsud ja langesid raskesti sellele surnud kriidisele pinnale, kus ohvriks olid ainult kivid... ja inimesed. Ööseti oli ülal suur tulevärk, öölahingu värvirohke vaatepilt: vahetpidamatult hõljusid taeva all punased sõõrid, valged kaared, rohelised joad, kõik segunedes plahvatuste heledate välkudega. Iga nelja päeva tagant saadeti sinna kaks rühma, kes pidid valvama ja kaitsma äratallatud ja siniseis ja hallides sineleis kehadega ülekülvatud välja.

Vaadates eemalt hajumatuid rohekas-kollaseid suitsupilvi künka kohal, kuuldes lakkamatut plahvatuste äikest öeldi:

— See on võimatu... Seal ei pea ükski inimene vastu... Sealt ei tule keegi tagasi. —

Ent siiski peeti vastu, tuldi tagasi.

Tuli meie kord üles minna. Surmakünkale ei viinud jooksukraav, vaid kriidipinda raiutud harilikust

sügavam jalgrada. Kohati olid külgedesse kaevetud kerged varjendid. Kogu tee pikkuselt vedeles maas igasuguseid varustuse osi, pudeleid, padroneid, kaltse. Siin-seal puuristid... „Brucet, 148. jal. rüg. ... Cachin, 74. jal. rüg. ... Siin on maetud saksa sõdur...“ Kuna laibad olid vaevalt kaetud mullaga, olid inimkeha kontuurid selgesti nähtavad. Meie teel leidis rohkem kui kaksteistkümmend säärast peatuskohta.

Sel õhtul toimus vahetus kiiremini tavalisest. Liikusime edasi kääruks, pingutades kuulmist. Igaühel oli rutt. Kui valgusraketide paistel tuntud puujäsakad said nähtavaks, laskis leitnant Berthier, kes meid juhtis, kolonni mööda edasi öelda:

— Läheneme. Tasa!

Asjatu käsk. Ei mingit kära, mingit häält, mingit sosinatki. Lemoine, kes muide mingit hädaohtu ei uskunud, hoidis siiski oma logisevat tääki. Olime kõik rõhutatud. Ainult Maroux oli rahulik. Ta kinnitas, et olevat õnn sattuda sinna, kus meile kindlasti keegi ligi ei pääse. Aga ka tema pea oli surutud õlgade vahele ja ta hoidis kinni oma klirisevat toidunõu.

— Pikali! —

Kaks granaati vihises mööda ja maandus kakskümmend sammu meist tagapool. Rüsinal surusime endid võimalikult ligi maad, olles pimestatud plahvatuste välgatustest. Kuulsime kilde piitsutatavat kriidist pinda.

— Edasi!

Kaevikuis künka teisel veerul ootasid meid mehed, keda pidime vahetama, täisrakmeis, minekuvalmis. Üsna tasa, katkendlike lausetega andsid allohvitserid edasi teated:

— Nende kaevikud on seal metsaserval... Pisut

üle saja meetri... Vasakule mitte kaugemale lasta kui kaskedeni... seal asub meie lahingu eelpost...

Vahetatavad korjavad oma pambud, sealjuures meile kõike head soovides:

— Hoidke miinipilduja eest, eriti õhtusel söögi-ajal. Ja kui saate, tooge ära seltsimees eest traat-tõkete juurest. Ta on meie mees, eile öösel tabas teda kuul. Te matate ta ju, eks? Ta nimi on Questel..

Kiiresti sammusid nad minema mööda meie äsja tulnud teed. Sammud kaugesid ja kadusid hoopis. Õnnelikud!

Nad ei jätnud Surmakünkale muud kui paar konservitoosi, mõned padrunipakid, mõne leiva ja — ühe seltsimehe välja kaevikute ette.

Sel ajal, kui esimene vahetus asus postidele ja tunnimehed nõjatusid brustverile, tõmbusime meie tagasi künka teisele veerule, kus raskemeelsete ja mehiste põhjalaste pioneerrügement oli kaevanud päris korralikud varjendid, mille sissekäigud avanesid meie positsioonide suunas, kuna laskepilud vahtisid sakslaste poole. Üsna kõrge ja kitsa korridori mõlemal küljel olid madalad süvenid, vooderdatud vanade õlgede ja ajalehtedega. Esimesed saabujad tormasid võitluses parema koha eest üksteist rusikate ja jalgadena tagudes rüsinale sisse. Tekkis metsik kisa ja sõim, kuni tuli leitnant Berthier ja seadis korra jalule:

— Ikka rahulikult, kärata, see ei aita midagi... Ruumi jätkub kõigile. —

Valgustades taskulambiga näitas ta kõigile oma koha ja sõdurid tema selja taga olid vaiksed just nagu koolilapsed, keda õpetaja juhivad. Keegi ei karjunud enam, kuna ei tahetud teda ärritada. Igaüks oli oma nurgaga rahul ja seadis ennast võimalikult mugavalt sisse.

Bréval, harutades lahti vaipa, leidis oma suureks üllatuseks õlgede seest kodukoha ajalehe.

— Seda loen magama heites, nagu vanasti... — lausus muheldes.

Meie neljakesi lamasime oma nurgas nagu heeringad: lödvendasime võõd ja vabastasime sääred mähisest. Broucke võttis koguni saapad jalast ja algas norskamist; väike Bréval aga meisterdas küünlajalga, valmistudes leitnud ajalehe lugemisele.

— Ah, siin on kena, — ohkas ta mõnusalt sirutudes, — kui meid ainult bohid*) rahule jätaksid.

— Tegelikult on ju asi nii nagu rääkis, — arvas Maroux. — Eemalt vaadates arvatakse siin kesteab mis põrgu olevat, ollakse aga kord siin, nähakse, et polegi hullem kui mujal.

Kuid iga hetk lõhkesid väljas granaadid, raputasid küngast nii, et küünlaleek meie koopas vabises. Mõnikord langesid mürsud meie kaevikute taha; siis nägime valguse sähvatusi oma varjendi sissekäigu katet valgustamas.

— Liig kaugemale näkkas, ütles Lemoine, kes end nelja meetri paksuse mullakihi all tundis julge olevat. Broucke norskas valjemini kui muudu, nagu tahaks ta sumbutada lõhkemiste müra, ja Bréval oli nii süvene-

nud ajalehte, nagu oleks sõda kesteab kus, ainult mitte siin.

— Need naised, — vandus ta. — Jälle on neid inglaste laagrist kinni püütud. Ja võid olla kindel, et mitte libusid, vaid mehenaisi. Mulle räägiti, et nende nimed pidavat raekojas välja pandama. Kujuta ette, milline löök mehele, kui ta sellest teada saab.

Ta luges veel mõned read, siis viskas lehe kortsutades nurka ja heitis küljeli.

— Puhu tuli ära!

Kahurid aga mürtsusid kangekaelselt, külvates kõi kepurustavat metalli üle Surmakünka. Kahe plahvatus e vaheajal kuuldus harva tunnimehe komistavaid samme ja üksikuid juhuslikke püssipauke.

Kustuva küünla värisemas valguses näen tugevaid palke, mille küljes ripub meie varustus ja sööginõud. Terve sein täis torgitud täakidest, mille otsas rippumas täistopitud leivakotid. Pea all on meil ranitsad, nurgas seisavad relvad... Ja seda kõike kanname endiga kaasas päevad läbi, ööd läbi, kilomeetrid läbi... Kanname oma elamut, kanname oma kööki, kanname isegi oma kirstu: pruuni vaipa, mille sisse end praegu mähin ja magama heidan.

*

Pikkamööda kadus öö. Udusel aovalgel joonetusid üksikud esemed meie ümber aegamööda ikka selgemini ja selgemini, kuni Broucke esimesena silmas langenuid:

— Suur hulk neid... Jällegi mets, mille eest kallilt maksame.

Gilbert otsis eilset langenut, et sõprade soovi kohaselt teda matta. Valgemaks minnes leidis ta tema. Ta lamas kaksikümmend meetrit traat-tõkete ees juba päris lame ja hall nagu teisedki. Miks peaks püüdma oma elu kaalule pannes laipa sealt ära tuua? Auk siin või auk seal... Ta paberid viidi ära, sellest on küllalt. Ta haud? Kusagil frondil...

Ühes hommikuga ärkas ka artilleeria. Esimesena tervitas meid šrapnellide rahe, mähkides Surmakünka rohelistesse pilve. Siis algas tantsu raske kaliber. Juba esimesed granaadid paiskasid meid pikali blindaaži põrandale. Müra oli kohutav; terve pilv kive langes meile kaela. Bréval karjatas, kild või kivi oli teda riivanud kaelast. Jooksis verd, aga see oli ainult naha kriimustus.

— Pole kõneväärt, — lausus Lemoine, tilgutades haavale joodtinktuuri. — Vaat' oleks sul purustanud käe, mis?

— Ah, mul ei vea ju kunagi, — kahjatses kapral. Nii veetsime päeva, pagedes miinide eest, peites end granaatide eest. Kella üheteistkümnepaiku muutus veelgi hullemaks ja köögikomando ei sõندانud hulgal ajal minna toidu järele, kartes lahtist jooksku-kraavi. Kui nad tulid tagasi, oli pool viinast kallatud maha, makaronid segatud liivaga: Sulphart võttis vastu Lemoine'i sõimurahega, kuna ta olevat liig rumal isegi supikatla kandmiseks.

Pärast söömist algasime kaardimängu, et lüüa surnuks aeg kuni õhtuni. Broucke pööris põõnana ja Gilbert lamas ta kõrval süvenenuna unistussisse.

*) Boch — (loe: boš) sakslaste sõimunimi.

Korraga hüppas ta üles ja kurku kuivanud keelega kähistas:

— Meie all kaevetakse!

Kõik pöördusid tema poole, kaardid langesid käest. — Kindlasti?

Ta noogutas. Raputan Broucke'i, kes ikka veel norskab, ja Maroux, Bréval ja Sulphart põlvituvad ja kuulatavad, kõrv surutud vastu maad; teised seisavad tummalt, südame põksudes. Me kõik teame: miin... Bréval tõuseb esimesena.

— Eksimine on võimatu, — ütleb ta tasase häälega, — nad kaevavad.

— On selgesti kuulda, töötab üks mees ainult, — seletab Maroux, — see pole meist enam kaugel.

Liikumatus seisime üksteise kõrval, pilgud kiindunud kriidisele põrandale. Keegi läks, et kutsuda allõhvitsner Ricordeau. Too tuli, kuulatas hetke ja ütles:

— Jah... peab teatama sellest leitnandile.

Üksteise järele heidame pikali, kuulatame ja tõuseme tumenenud nägudega. Uudis levis ruttu mööda kaevikut ja kahe mürtsu vaheajal kuulati kohutava kangi lööke. See tagus ja tagus...

Vastu õhtut tuli leitnant Berthier. Ta kuulas hulk aega, raputas pead ja otsustas kohe meid rahustada:

— Ptüi... Need on ju pioneerid, kaevavad kaevikuid ja pealegi üsna kaugel... Need hääled, teate, sageli on petlikud. Lähen kutsun kedagi inseneriväeosast... Kuid rahustage, see on veel kaugel, pole mingit ohtu...

Asusime postile. Mürsud langesid endiselt, kuid need ei heidutanud meid enam. Me kuulasime kangi.

Kahe tunni pärast, olles lõpetanud vahikorra, pöördusime blindaaži. Broucke kuulatas ja ütles:

— Too mees seal all on arukas, ei tee liigset kära. Ja uinus rahulikult.

Kavatsesime just kustutada küünlad, kui tuli leitnant Berthier ühes pioneerveltveebliiga. Kõik tõusid püsti ja jäid ootama. Esimene lause, mida kuulsime, oli:

— Me aimasime seda.

Fouillard'il tõmbles nägu.

Veltveebel heitis pikali, surus kõrva vastu maad ja kuulas, sulgedes silmad. Kõik kuulasid hinge kinni pidades. Ta tõusis, klõppis kriidi oma mantlilt ja läks ühes Berthier'ga meile sõnagi lausumata.

— Nähtavasti polegi asi hull, arvas Lemoine.

— Nähtavasti lendame õhku, — ennustas Sulphart.

Kuid me heitsime magama. Ja uinusime. Varahommikul tuli jälle Berthier; ta näis nii mahalöödud ja mures nagu me teda polnud veel näinud; see tegi meid rahutuks. Mida ta teadis? Ta kuulatas veel kord kangi lööke — seda võis nüüd juba püsti seistes, löögid olid selgesti kuuldavad. Meid valdas kartlik aimus hädaohust.

Berthier sirgus:

— Tähelepanu! Bréval'i jaol koguneda!

Ta vaatles meid otsekohese, läbitungiva pilguga ja peatus Bréval'i ees, kelle kaela ehtis valge mähis, ja lausus:

„Teie jagu ainult jääb, Bréval: me heitsime liisku — seda pole küll palju, kuid kolonel usaldab teid, ta teab teie vahvusest...“

— Nagu te juba aimasite, sakslased kaevavad miini. Võib-olla saabuvad meie pioneerid, et takistada sakslasi, kuid kuna nad on juba kaunis kaugel, läheb see vaevalt korda. Nii-siis... eks ole... pole mõtet meil kõigil siia jääda... Saate ju sellest aru... Teie jagu ainult jääb, Bréval, me heitsime liisku. Mõlemad rühmad tõmbuvad tagasi ja asuvad varupositsioonile, kuna teie ühes oma meestega ja kuulipilduritega jääte siia... Seda pole küll palju, kuid kolonel usaldab teid, ta teab teie vahvusest... Pealegi pole karta kallaletungi, kuna nad kaevavad ju... Muide, nad pole oma miiniga veel kuigi kaugel, teil ei tarvitse karta... Pole mingit hädaohtu, hoopiski mitte... Kõik see on ainult teatud ettevaatusabinõuks...

Ta hakkas kogeleva, kõri tõmbles närvlikult. Veel kord libistas oma pilgu üle meie, püüdes kõigile silmi vaadata. Keegi ei lausunud sõna, ainult Fouillard kogeles:

— Me võime ometi söögi järel käia?

— See tuuakse teile järele.

Teised vaikisid; olid pisut kahvatud ja see oli kõik. Vahvus? Ei. Distsipliin. Oli lihtsalt meie kord...

— Nii-siis, meie lips on läbi, — lausus Vieublé lihtsalt.

— Mis, kas olete hull? — segas end Berthier kii-
resti vahele. — Visake see hoopis peast välja. Näete, — ta langetas silmad, — jääksin meeeldi teiega, kuid kolonel ei nõustunud... nii-siis... kõike head.

Ta alumine huul värises ja silmad läksid niiskeks. Ta surus meil kõigil kätt ja lahkus kahvatuna kokkusurutud huulil.

Teised olid juba lahkumas, kiirustades üksteist, kartes, et surm neid veel võiks tabada. Nad piilusid meid veidrate pilkudega ja viimased soovisid meile palju õnne. Sööginõude, tääkide klirin jäi tasasemaks, mõned kivid veersid veel... Olime üksi. Kuulipildurid asusid kohtadele. Kolm meest jaost asusid vaatluspostidele ja meie laskusime blindaaži.

— Nüüd jääb meil veel ainult oodata, — ütles Demachy võimalikult ükskõikselt.

Oodata? Mida? Istusime oma asemeil ja vaatasime maad meie all, nagu enesetapja vaatab veekee-

rist enne sissehüppamist. Meile näis, et kang taob nüüd valjemini, ühes taktis meie südamelöökidega. Tahtmatult heitsime jälle põrandale ja kuulatasime.

Fouillard mähkis enese vaipa, et mitte midagi enam kuulda, mitte midagi enam näha. Bréval algas ebakindlal häälel:

— Lõppeks pole veel kindel, et lendame õhku. Ega's see miini panemine nii lihtne asi olegi.

— Eriti kaljuses maapinnas.

— Näib, et on päris lähedal, aga tööd jätkub veel nädalaks ajaks.

Kõik rääkisid nüüd korraga; petsid endid, julgustasid üksteist, et mitte viimist lootust kaotada. Järgnes elav harutus, kuna igaüks teadis rääkida huvitava loo mineerimisest, ja kui jälle kuulatati, tundusid kangi löögid nõrgemaina. Pöörduti vaipadesse ja uinuti.

— Ega tea, võib-olla, kui ärkame, oleme juba üles lennanud! — püüdis Vieublè naljatada saapaid jalast kiskudes.

Kus kohal avab maa oma põue? Sulgenud silmad, nägin vastikuid pilte illustreeritud ajakirjadest haigutavate trehtritega, tolgendavate palkidega ja inimkehaosadega.

Lamasime pead ranitsail ega kuulnud muud kui ainult neetud kangi töötamist. See tagus kellavärgi korrapärasusega, valmistades meile ühishauda.

— Tuleb see aga maailma kõmakas, — sosistas Belin. — Mõtelda, milline laeng selleks vaja läheb, et säarast mäge õhku lasta.

— Vahtuseni on veel kolm päeva.

— Ei, kaks ja pool: kesknädala õhtuks vahetatakse meid välja.

Bréval kirjutas hoolsasti kirja, kasutades kirjutuslauana oma põlve.

— Kas kirjutad naisele, et oleme õhku lendamas? — nõokas Lemoine.

Sel ööl langesid mürsud harvemini. Oli peagu vaikne. Ainult sumbutatud löögid maa all suigutasid meid unele.

*

Hommikul äratas meid ääretu hirm. Kaevamist polnud enam kuulda, oli vaid kurjakuulutav vaikus. Meeskond seisis vaikselt, kummardunud üle Bréval'i, kes kogu pikkuses lamas maas ja kuulas.

— Mis on? — sosistas Demachy.

— Vaikne... Vist panevad miini.

Süda lakkas löömast, nagu suruks seda mingi raudne käsi. Kül maväri nad raputasid mu keha. Tal oli õigus, ei kaevetud enam. Lähenes lõpp.

Bréval tõsis tardunud naeratuses näol:

— Eksimine on võimatu. Nad ei raiu enam.

Vahtisime maad niisama tardunult nagu see meidki. Fouillard kahvatus ja tegi liigutuse väljahüppeks, kuid Hamel tõmbas ta sõnatult varrukast tagasi. Maroux istus käed risti põlvedel ja tagus oma raskete kontsadega.

— Ole vait, — käratas Vieublè, — kuula ometi!

Sirutasime ärevalt kaelad õieli. Kas eksisime? Ei! Kang töötas jälle. Oo, kuidas armastasime sel

hetkel kangi. Ta jätkas kaevamist. Milline arm! Miini ei süüdatud veel, me ei hukkunud veel...

Vieublè raputas enesest kartuse ja oli ühe hetkega väljas.

— Ons ta hull? — karjus Bréval. — Kuhu ta tormab?

Jooksime talle järele. Ta oli roninud liivakottide otsa, poole kehaga kaevikust väljas, vihast kahvatu, karjus metsiku häälega:

— Teie, elajad, kaevage nii palju kui tahate, aga küll me veel näitame teile! Lendame võib-olla kõik õhku, aga teile, sigadele, näitame veel alles...

Sulphart haaras ta mõlema käega.

— Jää vait, lambapea!

Ka Bréval võttis tal ümbert kinni, Vieublè aga rabeles:

— Laske lahti, ma võin veel võidelda enne kui õhku lendan. Ma ei taha oodata ja lämbuda siin nagu tükk sõnnikut... enne teen veel mõne sealt külmaks...

Viimaks saime ta alla varjendisse, kus ta rahunes, kui oli maitsnud mõned lonksud Demachy head vana likööri.

— See on alles ehtne, — lausus ta asjatundvalt.

Tok... tok... tok... Kang tagus ikka veel. Tok... tok... Siis jäi vaikseks. Hirmunult kuulatasime. Aga ei... tok... tok... tok...

See kestis veel kaks päeva ja ühe öö. Nelikümmentundi, mida lugesime minuti minuti järele; kaks päeva ja ühe öö kuulasime palavikust kuivade kõrdega. Viimasel öhtul ei suutnud Vieublè'd tagasi hoida: ta läks, neli granaati leivakotis, ja tunni aja pärast kuulsime nelja plahvatust ja selle järele metsikuid karjatusi. Ta oli oma seltersipudelid hästi jaganud.

Kui ta jälle tagasi tuli, jõudis kohale leitnant Berthier. Ta oli rutanud meie juure enne vahetust. Juba haakisime endile ranitsad selga, valmis äraminekuks.

— Rõõmustab mind väga, — ütles ta. — Näete nüüd, polnud põhjust kahelda. Nüüd on kõik möödas.

— Me pole veel läinud, — värises Fouillard.

— No oleksime alles pigilinnud, kui nüüd veel üles lendaksime, — ütles Lemoine tõsiselt.

Kuid korrapärased löögid maa all julgustasid meid. Me ei kuulnud enam kangi lööke, me ootasime kannatamatult vahetust. Viimaks kuuldusid sammud.

— Vahetus... Astuge varjendisse ja laske vahetus mööda. Annan kohe postid üle, — korraldas Berthier.

Nägime meile tundmatu rügemendi sõdureid mööda sammuvat. Neid oli kümme ja neli kuulipildurit. Viimane jäi seisma, kuna oli silmanud meid varjendis.

— Kas nad kaevavad siis miini seal all või? Siis on kindel, et lendame õhku? Neli päeva...

Püüdsime kõik korraga teda rahustada:

— Pole põhjust karta... Näed, meie pidasime vastu... Säärane asi kestab kaua... Ainult rahulikuks jääda...

Aga üle ta õlgade vahtisime leitnant Berthier' järele; me põlved värisesid hirmust ja kannatamatusest.

Fouillard oli juba märkamatu lasknud jalga. Viimaks tuli Berthier.

— Edasi! Palju õne, poisid!

Ta pöördus ja lausus tasa Demachy'le:

— Vaesed poisid, mul on hirm nende eest.

Poleks olnud ohvitseri korrapäraste sammudega meie ees astumas, oleksime vist joosnud. Meil oli piiritu hirm tinakarva mäe ees, meil oli hirm veel lähedal oleva hädaohu ees.

Sammusime alla kriidist teed mööda, olime pea üle oja ja alles siis julgesime vaadata tagasi. Öö piimedikus nägime Surmakünka tontlikku kuju kolme ristile sarnaneva rebenenud puutüvega tipul.

*

Jooksukraavidest väljudes õgisime oma õhtueine. Kokad olid keetnud kohvi ja seda ahnelt neeldes ei tunnud me enam näjakrampe kõhus. Kugistasime viina peekrite viisi alla, kuna pidime panged tühjendamata enne rännakut.

Sulphart oli enda ümber kogunud kuulajaid ja praalis suure häälega:

— Ja bochidele andsime rängasti pähe, kui see hull Vieublè välja tormas...

Kompanii sammus korrapäratu lindina mööda oja äärt. Suurtükiväelased olid kaevunud oja kaldal ja nende varjendeist kerkis hubaselt peeneid suitsuniresid.

— Vaat', kus alles meestel elu! — kadestasime.

Sammunud üle hõljuva pontoonsilla jõudsime metsa. Niiskus laskus meie õlgadele nagu märg vihmamantel. Lõhnas kevade järele. Kuski laulis lind: ta ei teadnud, et on söda.

Meie taga oli lõputu kaevikute rägastik. Pea ka-

Ja bochidele andsime rängalt pähe, kui see hull Vieublè välja tormas...

dus see puie taha ja mets sumbutas kahurite ulgumise. Eemaldusime surmast.

Jõudnud esimesse külla, kolonni pea algas laulu ja automaatselt astusime taktsammu.

Sel hetkel, järsku, öö värahtus kõrvulukustavast kargatusest — see oli kohutava miini plahvatus, mille kaja veel kaua metsa mööda edasi kandus.

Kolonn peatus käsklusetu nagu üks mees. Ei mingit häält. Kuulasime hinge kinni pidades, nagu võiksid valukarjed veel siia kosta. Südamed kiskusid kokku... Isegi kahurid vaikusid.

Kuid midagi polnud enam kuulda. Oli lõpp.

— Kui palju neid oli? — küsis keegi sumbunud häälel.

— Kümme, — vastas kellegi hääl, — ja neli kuulipildurit.

Mida võib meile anda mittekallaletungileping?

Arvustusi lepingu-evangelistide mõtteviisile

Prantsuse sõjaväe häälekandja „*La France Militaire*“ oma 11. jaanuari numbris kirjutab järgmist mõtlemapanevat:

„Nõukogude Venemaa oma mittekallaletungilepingu läbirääkimistel piiririikidega seab tingimuseks eriklauslid, mis täielisel määral kindlustavad tema territooriumi puutumatus, kuid teevad ta partnereile võimatuks või vähemalt õige raskendatuks välise abi kaasatundvatelt riikidelt. Nii ei tohi Soome oma Petsamo rannal (Põhja-Jäämere ääres. E. V.) pidada isegi lennukeid, kõnelemata allveepaatidest ja teistest sõjalaevadest. Soome laht, samuti Riia laht, peab neutraliseeritama sõja puhuks, millest võtab osa ka Venemaa. Nii Eesti, Läti kui ka Poola kohustuvad välja saatma kõik nõukogudevaenulised emigrandid. Juba ainus pilk kaardile näitab — ütleb „*La France Militaire*“ — mis tähendavad need kaitseklauslid Venemaale ja kuidas nad jätaavad piiririigid ainult hea usu hooleks, et Nõukogude Venemaa (kel ju nii omapärane mõiste lepingutruudusest ning seni pole veel täiel määral täitnud ühtki nende riikidega sõlmitud rahulepingutki) — et see Venemaa tulevase võimaliku sõja puhul, mis peab ju olema „viimne, otsustav võitlus“ kogu kapitalistliku Euroopa alistamiseks, peaks vääramatult kinni lepingu tingimust.“

Kuigi diplomaatia salakäikude tõttu praegu veel pole teada juba allakirjutatud Soome-Nõukogude-Vene mittekallaletungilepingu vähemaid tingimusi ega sellega kaasaskäivate lisaprotokollide või -tingimuste sisu, ega olda ka avalikkust informeeritud täna-homme valmiva Läti-Vene samase lepingu juba kokkulepitud ja veel lahtiste punktide üle — näivad Prantsuse sõjaväeliste ringkondade häälekandja teated ta tsitaadi alul toodud e rik lau sli tes t lialdatuina. Ei või lihtsalt uskuda, et Soome, Eesti ja Läti läheksid liimile nii kaugele minevatele kontsessioonidele lihtsa paberliku rahulubaduse tõttu. Või kui, siis peaks olema ka Venemaalt nõutud sama moodsuga: et ka Venemaa täieliselt neutraliseeriks Soome lahe, s. o. viiks siit viimseni ära oma sõja- ja allveelaevad ning hüdroplaanid, samuti hävitaks vägeva Kroonlinna merekindluse ning laevastikubaasid Luuga ja Jõesuus ja Leningradis. Et ta seda aga oleks nõus tegema, seda ei usu vist naiivseimgi piiririikide naiivsete riigimeeste seas!

Jättes kõrvale „*L. F. M.*“ tsitaadi esimese osa, peab iga tõsisemalt mõtlej kodanik siiski nõus olema Prantsuse ajakirja väitega mittekallaletungilepingu väärtusest ja tähendusest üldse ning piiririikide julgeoleku suhtes just idapoolsete alatiste aspiratsioonide tõttu.

Pärast iga suuremat, üldisemat sõda on alati ja sadadegi aastate eest tehtud kirjalikke ja veel pühalkuma-toonilisi „igavese rahu“ lepinguid kui oskavad neid sõnastada ja riimida praegused lepingutesepad. Aga kas on nende lepingute tõttu hoitud ära ükski sõda või olnud kindlustatud ühegi riigi julgeolek? Ei! — Seda peab tunnistama iga vähegi ajalugu tundev isik.

Või siis peame me just eriliselt usaldama Nõukogude Venemaad, seda ühe hoopis uuel alusel ja ühe õpetuse, teooria alusel ülesehitatud riiki — et võib-olla paneb ta ka maksma uued ja kindlamad meetodid oma välispoliitilistes rahu- või sõjavahekordades?

Jaa, ta ongi riikidevahelistes konfliktides ja rahuvahekordades pannud maksma uued viisid. Aga just niisugused, mis just veel rohkem panevad maailma kahtlema kõigis suurelubaduslikes lepinguis ja riikide-suhete seniseski praksises.

Kas või tuletame meele seda, et enamliku valitsuse esimeseks sammuks oli liidulepingu murdmine Venemaa seniste liitlastega ja eraldi rahu sõlmimine Brest-Litovskis. Siis — mälu värskendamiseks — olgu meele tuletatud veel kõigi sõja- ja ennesõja-aegsete välisvõlgade tühistamine, milline samm enam üldse ei käi rahvusvahelise õiguse või lepingutepraksise, vaid juba lihtsa omandusaususe ümberhinnangu alla.

Aga veel edasi: kuidas oli lugu Gruusia vabariigi allaheitmise? Kuidas Bakuust ja Vladikavkasist teele saadetud mägestikupatareid ning rügemendid ründasid Gruusia piiri — ja see kõik hiljem, pärast Gruusia allaheitmist, nimetati gruusalaste eneste sisemiseks „mässuks“ ja „vabatahtlikult Nõukogude Liiduga ühinemiseks“...

Veelgi värskemalt: paari aasta eest Vene-Mandžuuria piiril, kui punakindral Blüheri 60.000-meheline armee ilma sõjakuulutusega ühel ilusal päeval tungis üle Vene-Hiina piiri, soomusrongide, -autode, tankide ja lahinglennukite abil purustas hiinlaste sõjaväe, valutas 4 linna, neist Hailari ja Mandžuli täiesti maatas tehes — mis see siis oli? Hiinlased kaotasid 15.000 surnut, neile suruti peale Nõukogude tahtmine — aga ometi sõda ei olnud kuulutatud ega tehtud pärast seda ka rahulepingut, vaid lihtsalt nõrgem Hiina oli sunnitud vastu võtma kõik tugevama (Nõukogude) tingimused.

Missugune piiririikidest, võrreldes Vene hiiglasega, ei oleks nõrgem?!

Tingimata lepingu üks punkt sisaldab tingimuse, et lepinguosalisel oma maa-alal ei lubaks koonduda ja organiseeruda teisele lepinguosalisele vaenulistel organisatsioonidel ja gruppidel.

Igal kodanikul riigil on seda tingimust täita kerge. Aga meie kõik vist teame väga hästi, kuidas Moskvast

sesta tingimust tõlgitsetakse ning täidetakse. Venemaa ju ei tunnusta 3. internatsionaali kuidagi oma, vaid just rahvusvaheliseks ja „erapooletuks“ organisatsiooniks, kelle peale tema võim ei ulatuvat. Ning teame ka, kus ometi see 3. internatsionaal asub, mis on ta püüded, kuidas ta tegutseb, kuhu ta saadab oma agente, kust need saavad oma summad, kelle kukutamiseks ning kelle kasuks need töötavad. Oleme kuulnud tema igapäevaelu igakeelelisi raadiokõnesid Moskvas...

Lepingu üheks Vene poolt nõutavaks punktiks peab olema ka „majanduslik mittekallaletung“. Selle definitsiooni alla tahab Venemaa viia isegi mõne ta kauba või saaduse sisseveo piiramise, igal juhul aga keelamise. Säärane tõlgitsus praegusel majanduskitsikuste, dumpingute, tööpuuduse ja tollikaitsete ajajärgul võib kodanlikule lepinguosalisele tähendada määratud majanduslikke vapustusi — või siis just uusi konfliktivõimalusi idanaabriga. Sest oma riigikapitalistliku majandusstruktuuri tõttu, kus kogu sisse- ja väljavedu käib läbi riiklike hiiglatrustide, on Venemaal võimalus sinna või teisale väliturule paisata määratud hulgad oma kaupu kas või alla oma hinna (mida ta juba praktiseeribki), kui tal aga on taotelda teatavaid

majanduslikke või ka poliitilisi sihte. Ja et tal neid on, ei vaja meeletuletustki. Kodanlikud riigid oma killustatud erakaubanduse tõttu ei saa sellele dumpinglikule tegevusele vastu astuda kuigi mõjuvalt, juba sisemiselt. Ühelt või teiselt maalt sissevedu piirata või viimseini ära jätta on Nõukogude trustidel (valitsuselt antud salajaste käskude järele) aga võimalik igal kellajal lihtsatel ja kas või kaupmehelistel ettekäändel, ilma et kodanlikel lepingupartneritel oleks vähimatki õigust ja alust protesteerida Nõukogude-poolse „majandusliku kallaletungi vastu“.

Kõik need näited peavad igaühe viima veendumusele, et too Nõukogude algatatud mittekallaletungi-leping võib sisuliselt osutada parimal juhul ainult plattooniliseks paberlikuks sooviks, halveimal juhul aga koguni anda uusi trumpe kätte meie armsale hiigla-naabrile — meie tuleviku kahjuks.

Kurva tõsiasi on veel konstateerida, et Moskva oma lepingu-aktsiooniga ongi piiririikide senise näilise ühtluse vastu saavutanud juba õige tunduvaid tagajärgi. Sest Soome ja Poola on juba Venega saavutanud leppe eraldi — kaks lüli on juba ahelast täiesti väljas — ja Läti on minemas ka eraldi oma majanduskasude pärast.

E. V.

J. Rjepin. Sõduri jutustus sõjast.

SUUSK-JALGRATTURITE TÄHTSUSEST

Riigikaitse küsimus on püsinud aegade kestes kõikjal aktiivseima probleemina.

Aeg, millal langeb päevakorrast eluline riigi- ja enesekaitse vajadus, on veel kaugel tulevikuunistusis. Kuni lövid pole kitkunud välja oma küüsi ja hambaid, seni väike hiireke peab tahtmatultki teritama oma oskust, väledust ja osavust, et säästa oma elu.

Meie riigikaitse alal, vaatamata kõigile raskusile, tehakse üldise eesmärgi huvides palju pingutavat ja ennatsalgavat tööd. Mõningaiski asjus ollakse veel katsetamisajajärgus ja püütakse leida otstarbekohasust praktiliste kogemuste najal.

Moodne riigikaitse nõuab väga mitmesuguseid spetsiaalsete teadmiste ja võimistega üksusi. Igas üksuses omakord on erikohuseid täitvaid osi ja kaitseväelasi, kes on saanud vaid erialalise ettevalmistuse, spetsialiseerunud oma ülesannete täitmiseks ja varustatud vastavate abinõudega.

Piiratud majanduslike võimaluste juures kaitseväge otstarbekohane varustamine vajalike tehniliste abinõudega, küllalt otstarbeka organiseerimise, väljaõppe ja rahuaegsete üksuste ülalpidamise lähendamine on riigikaitse küsimuses tähtsaimaid.

Meie piiratud võimaluste juures on mõeldavad vaid riigikaitse vajadusest tingitud üksused, mis ühtlasi oleksid meie oludele kõige vastavamad.

Küllaltki mõjuka tähenduse omavad meie oludes kergesti liikuvad üksused, keda kiiresti võib paisata ühte ja teise kohta tõkestama vastase tegevust või omakord temale hoopis andma. Võime paigutada selleks meeskondi autodele, küüthobuseile, nagu seda eriti praktiseeriti vabadussõjas, ratsastada või asetada jalgrattaile-suuskadele. Liikumisabinõude korraldamine kiiruse saavutamiseks on leidnud kõikjal suurt tähelepanu.

Maastikust ja aastaajast oleneb suuresti liikumisvahendite kohasus. Talve oludes sageli jääb ainsaks otstarbekohaseks kiire liikumise abinõuks suusk.

Suuskurväeosad on väga vana ajaloo ja põlistes suusamaades, nagu Soomes, näidanud täiesti vääriilist tähelepanu ja hindamist kui ka otstarbekohasust.

1918. a. Soome kodusõjas suuskur-üksused olid enamasti lahingukäigu mõjutajad. Praegu on Soome niikaugel, et võib kogu oma kaitseväge tõsta suuskadele ja tunda vähe muret raskeist talveoludest, kus on takistatud jalamehe ja ratsaniku tegevus välispool teid.

Kuigi Venes suusatamine ei ole rahvasport, siiski seal sel alal tehakse väga kibedat propagandat ja käib intensiivne töö teatavate üksuste tõstmiseks suuskadele. Oleme kuulnud propageeritavat ka meil suusaasjandust, võlgname selle eest peamiselt tänu kaitsevägele ja kaitseleiidule. Rõõmuga võib märgata suusa-spordi edenemist ikka enam ja enam. Ku'd suusatamine ei ole mitte ainult lõbu ja sport, vaid niisama tarviline tegevus kui näiteks jalgrattasõit, mis meil seni näib olevat väga levinud.

Jätame arutlemata küsimuse, kas ja mil määral

oleks võimalusi tõsta meie kaitseväge tervena suuskadele, mis iseenesest küll pole võimatu, ja piirdume käesolevas meie oludes mõeldud ja kavatsatud suuskjalgratturite üksuste tähtsuse vaatlemisega.

Terve rida riike, nagu Soome, Norra, Rootsi, Ungari, Austria, Prantsuse jne., omavad erilised suuskjalgrattur-üksused. Soomes teatavasti on nad organiseeritud n. n. „polkupyörä“ pataljonidena. Sellised üksused kasutavad kiiruse saavutamiseks ja liikumise hõlbustamiseks suvel jalgrattaid ja talvel suuski. Seejuures nad on odavamaid kiiresti liikuvaid n. n. kergeid osi, sest suuskjalgratturi varustus ja abinõud on võrdlemisi odavad ja vastupidavad ega nõua alatist ülalpidamiskulu, nagu näiteks hobused.

Seetõttu suuskjalgrattur-üksused kui meie kliimatilistele oludele vastavad, võrdlemisi vähe kulu nõudvad, kuid siiski laialisi ülesandeid täita suutvad, leiavad päev-päevalt rohkem tähelepanu. Suuskjalgrattur on tavaline jalaväelane, kellele jalgratas suvel ja suusk talvel on kiire liikumise abinõuks. Sellest olenevalt peab rõhutama, et suusk-ratturi tähtsaimaks lahinguomaduseks on liikumise kiirus. Seepärast sellast üksust ei saa koormata raskemate automaatrelvadega ega vähimagi üleliigse varustusega, mis võiks takistavalt mõjuda üldisele liikuvusele.

Üldine suuskjalgratturi ettevalmistus sünnib nagu jalaväes, kuid eriosana ka võetakse läbi tegutsemine jalgratta ja suusaga. Siin ei piirdu ettevalmistus ainult jalgratta ja suusa kui transportabinõude käsitamisega, vaid isegi vastav taktikaline eriõppus tuleb sooritada.

Et pikad ja sageli ka väga kiired rännakud ja liiklemised lahinguväljal nõuavad suurt vastupidavust, jõukulu, laitmatut jalgratta ja suusa käsitamist, siis loomulikult sel alal tuleb teha mitmekesiseid treeninguid, mis isegi kõige halvemais oludes ja tingimustes seni on näidanud jalgratta ja suusa otstarbekohasust.

Suuskjalgratturitele esitatavad lahingulised ülesanded nõuavad temalt erilist osavust, julgust, vaprust ja sageli häbematu hoolimatust ülesande täideviimiseks.

Peamist kasutamist suuskjalgratturid leiavad luurel, kui kiiresti liikuvad, n. n. kerged osad, kes aga on küllaldaselt löögi- ja tulevõimsad. Sidemeplamlisel nende vajadus ja tähtsus on loomulikult suur.

Soodsal maastikul, kus aja võitmiseks ja vaenlase tegevuse raskendamiseks ja teatavate kohtuste tekitamiseks enne otsustavat võitlust vastupanupositsiooni ees, peale julgestuspositsiooni luuakse veel eelpositsioon, suuskjalgratturid on oma liikuvuse tõttu alati heade tagajärgedega kasutatavad.

Taandumist katvate osade koosseisust leiame jällegi suuskjalgrattureid, sest kontakti- ja kätteosad peavad suutma kiiresti paikneda ühelt positsioonilt teisele, millist nõuet neil kerge on täita.

Vastase jälitamisel oleneb kerge osade tegevusest kontakti hoidmine, vastasel järjest kannu peal

olemine. Siin suusk-jalgratturid võivad kergesti vaenlase vastupanust mööduda ja neid ümber piirata või ootamatult nende keskele ilmuda.

Jälitamisel kõige paremaid tagajärgi saavutatakse tiival, kas taandumistee löikamisega või tiivalt kallale tungides, kuid seda võib saavutada vaid kiiresti liikuvate osadega, nagu seda on ratturid.

Lähenemisel eelkaitseosade ülesanne on leida soodsaid lähiseid peajõududele, julgestada peajõude, selleks tarbekorral võitlusi, n. n. eellahinguid, pidades. Eelkaitseosade koosseisus domineerivad jällegi ratturosad. Liikudes teatavate teede suunas nad võivad ka moodustada tule varu, mida on võimalik kiiresti kasutada. Kaitsel liikuva varuna, keda hädaohu korral võiks paisata kriitilisemasse kohta sisse murret likvideerima vastulöögiga, on jällegi otstarbekohane suusk-jalgratturüksus.

Talvel suusk-jalgratturite tähtsus on eriti suur. Talveoludes välispool teid jalamehel ja sageli ratsanikul on peagu võimatu liikuda. Suuskurid tegutsevad siis igas olukorras ja juhtumil, küll vastase tiibade, ühenduste vastu, teevad retki vastase seljatagusesse, tekitades seal paanikat ja segadust, kaitsel paareerivad vastase haaravaid osi või langevad omakord ta tiibadele. Sügava lumekattega talv on suuskuri soodsaimaid tegevusajajärke. Siis ükski väeliik ei suuda ses suhtes temaga kuigi tõsiselt võistelda.

Neist mõningaist näiteist piisab, et rõhutada suusk-jalgratturite vajadust. Ükski teine väeliik ei suuda samu ülesandeid igas olukorras nii edukalt sooritada.

Treenitud suusk-jalgratturi päevase rännaku maksimum jalgrattal 12-km tunnikiiiruse juures oleks 100 kuni 120 km, suuskadel soodsais tingimuses 6—7 km kiirusega 60—75 km. Väga mõõduandvad on rännaku pikkuse ja kiiruse suhtes valitsevad teeolud: talvel lumepinnast oleneb paljugi — ebasoodsail juhtumel saavutatakse hariliku jalaväelase rännaku norm, kuid soodsamail see võib tõusta kuni 100 km päevas.

Väga otstarbekohased on ka jaosuured suusk-rattur-osakesed, mis on jalaväe kompanii käsutuses.

Laialised võimalused on kaitseliidu üksustel organiseerida suusk-jalgratturosakesi, koondades neisse asjast huvitatuid ja pühendades neid suusatamise saladusse. Need jaosuured rakukesed maal asuvate kaitseliidu üksuste juures on eriti tarvilised kui kiiremad sideme loomise abinõud; käskude ja teadete edasikandjad; esimesed kohaletõttajad tarvilisele kohale hädaohu likvideerimiseks. Sellaseist osakesist võivad ajajooksul kujuneda osavad löögiüksused.

Mõistetavalt 8—9-kuise teenistusaaja vältel ei suudeta täiesti võhikut kaitseväes treenida hiilgavaks suusameistriks. Kaitseliidu üksused suudaksid siin palju teeneid üles näidata, valmistades kohaseid kodanikke teataval määral ette hiljem kaitseväes nii vajalisele suusaspordile. Loodetavasti on see ajaküsimus, millal me omandame väärilised suusk-jalgratturüksused.

U. Paukson.

Jabruar 1932. a.

Kaitseliidu elu „Kaitse Kodu!“ weergudele!

Ülestutse kaitseliitlastele = foto =
amatööridele ja =sulemeestele.

„Kaitse Kodu!“ arenemine tüsedats peretonna-
ajakirjaks seab aja jooksul itka enam ja enam
nõudmisi ta sifu kohta, mille juures erilist rõhku
tuleb panna sifu sellele osale,

mis käsitab meie kaitseliidu elu otsetohest ka-
jastust sõnas ja pildis.

Kuigi see osa oleks ehk pidanud „Kaitse Kodu!“
olema kõige täielikum, nähtub tegelikult siiski kah-
juts wastupidist. Selle nähtuse ühels põhjusets
on olnud kaitseliitlaste pere lodew kaasatöötamine
„Kaitse Kodu!“ sifu selle osa rikastamisel.

Sajad ringkirjad seni pole suutnud asja
parandada.

Lüüd pöördub „Kaitse Kodu!“ toimetuse uuesti
kõigi kaitseliidu peresje kuuluwate sule- ja foto-
meeste poole

palwega saata kaitseliidu sündmustest „Kaitse
Kodu!“le“ kaastööd.

Lüüdsjest peale palume saata meile kõitide kaitse-
liitlaste ja naiskodukaitse liitmete-juubilaride üles-
wõtteid, pildistusi omawahelistest kooswiibimistest,
tähtsamatest sündmustest kohaliku kaitseliidu elus jne.
„Kaitse Kodu!“ awaldab heameelega nende kaitse-
liitlaste pildid, kes saanud 50 ja rohkem kümneid
aastaid wanaks.

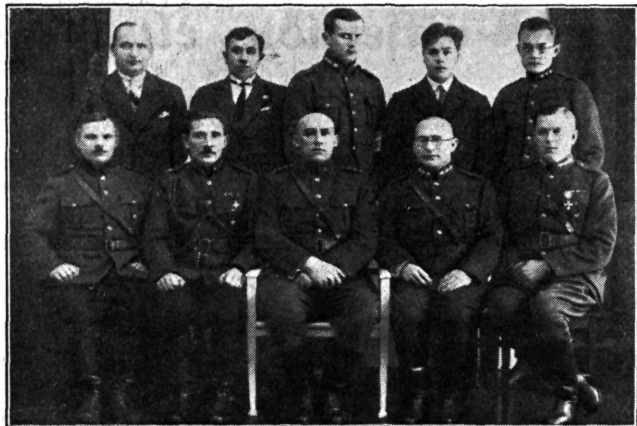
Seepärast — kõit sule- ja fotomehed kaasatöötä-
misele kaitseliidu elu kirjeldamiseks „Kaitse Kodu!“s“.

Saatte meile pilte ja kirjeldusi
kaitseliidu elust.

Kaastöölistele määrab toimetuse wäärtuslitte
ergutuspreemiaid, millede wäljajagamine sünnib
aasta lõpul. Preemiate nimetirja awaldame lähemal
ajal, kui käesolew ülestutse juba kajastust on
leidnud.

JÕHVI MALEVKOND 7-AASTANE

MALEVKONNA STAAP:

Esimeses reas, vasakult paremale: J. Pertens — malevk. juhatuse liige, E. Saik — malevk. pealiku abi, major R. Tomberg — malevkonna pealik, A. Kesküla — käskudetiija pealik ja H. Lill — relvurpealik. Teises reas, vasakult alates: Dr. H. Lasberg — sanitarpealik, J. Lepp — majanduspealik, H. Rooks — spordipealik, V. Härma — sidepealik ja E. Timusk prop.-pealik.

17. jaanuaril 1932. a. pühitses Jõhvi malevkond oma seitsmendat aastapäeva. Malevkonna sünnipäev langeb ühte Jõhvi alevi võõra võimust vabastamise 13-da aastapäevaga. Ühine suur aktus, mida peeti tuletõrje seltsi ruumides haruldaselt rohkel rahva osavõtul, oli üksmeelne tahte väljendus — mälestada Jõhvi vabastamisel langenud kangelasi ja soovida õnne, jõudu ja taht selle vabaduse kaitsjale — kaitseliidule, et ta võiks oma tööd sama innuga jätkata eelolevalgi aastal.

Kui kaitseliit vabadusvõitlusel etendas väga tähtsat osa, ka olid kaitseliitlased Jõhvi vabastamisel esimesed alevisse tungijad, siis vabadusvõitluse möödudes oli nagu kaitseliidu ülesanne täidetud. 1. dets. 1924. a. kriipsutas selle vajalisust uuesti teravasti alla. Nii peetakse 14. jaanuaril 1925. a. Jõhvi kaitse-

liidu üldkoosolek, kus jaoskonna ülemaks määratakse J. Ilves. Lühikese ajaga organiseeritakse ümbruskonna valdadesse 7 kompaniid, nendest Jõhvi alevi komp. muudetakse hiljem patareiks.

1925. a. aprillist saab malevkonna pealikuks reserv-kapt. Liiv, tema lahkudes saab malevkonna pealikuks lipnik A. Villers, kes sel kohal töötab 1925. a. juulist kuni 1927. aastani. 1928. a. jaan. — 1929. a. dets. on malevkonna energiliseks pealikuks suurtkv. reserv-leitnant Fr. Kuusekänd. 1930. a. juulikuust saab malevkond endale pealikuks tegeva kaitsevälase major P. Tombergi, kes praegu hoogsasti tegutseb malevkonna organiseerimisel. Pealikute vahetusel on täitnud mitu korda malevk. pealiku kohuseid instr. G. Sooden.

Ka enamiku kompaniide eesotsas on olnud reserv-ohvitserid — olles võimelised tõstma k.-l. õppelistsaset.

Et Jõhvi asub strateegiliselt tähtsal kohal, on malevlased oma ülesannet võtnud tõsiselt — õppused, võistlused on energiliselt käimas; tihe koostöö kohaliku 4. üks. jalav. pataljoniga aitab käia kaasas kiiresti areneva sõjatehnikaga, koostöö süvendab ka sõprust, mil on suur tähtsus, kui vaja ühiselt välja astuda.

Malevkonna 1931. a. tähtsamaist tegevustest võiks nimetada: rohkearvulist osavõttu „Põhja-laagrist“, mis 4. ja 5. juulil peeti Purtse rannas, taktikalisi õppusi kompaniide vahel ja karikavõistlusi, mida on peetud üksustes.

Suuremaist malevkonna korraldustest võiks nimetada: kolmandat aastat mälestatavat jüriööd ühes organisatsioonide, kaitseväe ja rahvaga; Toilas Voka komp. poolt peetud ratsapäeva, kus eriti peab mainima head väljaõpet. Maleva aastapäeva pidustuste korraldus, mis oli Jõhvi malevkonna käes, andis ka hea sissetuleku — luues seega võimaluse hoogsamaks tegevuseks.

Ev. T.

Genealoogia harrastus rahvus- ja perekonnatunde süvendajana

Tihti kuuleme öeldavat, et eestlased on väike rahvas, kel ei ole rahvuslikku ajalugu ega traditsiooni, ei ka rahvuslikku iseteadvust ega ühistunnet, mistõttu ajajooksul ta ka kaduvat ajaloo näitelavalt. Teame, et seda mõnelt poolt soovitakse meelsasti. Ajaloo kestes on küllalt meid surutud, õõnestatud aluseid meie rahvuse kokkulangemiseks ja väljasuremiseks. Siiski me püsime.

Tõsi on, et oleme väikerahvas ja vähim naaberriikide peres. See aga ei ole veel põhjuseks, et peaksime kaduma ja maad andma suuremale. Ühegi rahva saastust ei määra ta arvuline koostus, vaid ta sisemine erikaal, ta rahvuslik eluinstinkt ja -tung.

Rahvas, kel puudub usk oma tulevikku ja kelle üksikud lülid on isekeskis nõrgalt seotud, on võimetu arenema. Tal puudub tiivistav eesmärk ja elu alalhoiuks vajaline sisemine jõud. Sellasel rahval on tendents laguneda ja seguneda teiste rahvastega, kuna tal puudub oma rahvuslik iseteadvus ja ühtehoiutung, mis kaitseb võõraste elementide sissetungimist.

Oleme noor rahvas. Noor riiklikus iseseisvuses. Meil tuleb teha tagantjärele suuri pingutusi, kui tahame näha rahva arenevad tulevikku ja võita teiste seas kindla riikliku ja rahvuskultuurilise positsiooni.

Igal rahval, olgu ta siis nii väike kui tahes, on oma ajalugu, on oma rahvuslikud kombed ja traditsioonid, rahvuslik vaim ja iseloom — ühe sõnaga, rahvuslik pühadus, mis talle on kallim ja ta arengus väärtuslikum ja tähtsam kui kõigi teiste suurrahvaste suur ajalugu ja kogemused.

See rahvuslik vara, kui põlvest põlve edasiantav rahva vaimne pärandus, omab rahva kasvatamises suure tähtsuse. Esivanemate saatuse ja kogemused, nende püüded ja võitlused on pühaks eeskujuks ja tiivistuseks järeltulevatele põlvedele, kes ammutavad sellest rahvuslikku jõudu ja tahet olla väärline järeltulija eelkäijana.

Rahvuslik iseteadvus ja ühistunne leiab suurt kinnitust ja vaimutoitu rahva ajaloo uuringuist ja vaatlusist esivanemate saatuse teeradadele. Seal — oma esivanemate tõelise olemise peeglis — näeme oma sisemist mina, kuna kanname nende vaimu pitsatit oma elul.

Oma riiklikku ja rahvuslikku edu me ei saavuta niivõrd üldiste sotsiaalsete ja majanduslike süsteemidega, kuivõrd süstemaatse rahva kasvatamise teel, isikliku mõtlemise ja teovõime arendamisega ja isiku juhtimisega individuaalsesse võitlusse isamaa ülesehitavas töös. Selleks tuleb süvendada iga ühiskonna liikme teadvust ta kutses ja ülesandeks rahvuslikus ühiskonnas.

Meie noor riik vajab iseseisvaid, riiklikult ja rahvuslikult mõtlemaid kodanikke, kel on usk oma rahva tulevikku, tahe töötada ja ohverdada tema heaks. Me vajame inimesi, kel on lugupidamist ja armastust oma rahva ja isamaa vastu. Kui sellaseid oma kutses teadlikke isikuid on rohkem meie rahval, siis võib ta julgusti vaadata tulevikku. Ta püsib siis ka tormides ja raskustes, kui need teda ähvardavad.

Õnn meile, kui sellest aru saame ja endid arendada ning juhtida laseme isamaalises ja koduarmastuse vaimus.

Ühtlasi peame pidama meeles, et tee sotsiaalühiskonnale ja loova elu tegevusväljale viib läbi perekonna osaduse. Perekond kui riigi- ja ühiskonnaelu algvorm on iga tõusva elu taimelavaks ja hälliks. Perekonnaelu varjatud kindluses, oma vanemate hella hoole ja armastuse all omandab laps oma vaimse iseloomu ja jõu.

Milline on rahva üksikute perekondade kodune vaimsus, selline on ka suurel määral kogu rahva meel- sus. Perekond on küpse ea ja viljakandva inimelu varjatud rohuad, kus avaldub elutungi protsess ja areng loomulikemas vormis. Millisel tasemel seisab perekonnapea arusaamine perekonna mõistest ja ülesandest rahvuslikus ühiskonna elus, sellist vilja kannab ta külv. Lõpuks on õige ja terve perekonnaelu kosutavaimaks puhkekoduks raugemale inimesele, kes siin vaid võib maitsta õiget puhkust ja rahu pärast väsitavat eluvõitlust.

See siht, mida taotleb kommunistlik valitsusvõim (Venemaal) perekonnaelu lõhkumisega ja inimesele kodu loomise katsetega kasarmuis ja kollektiivides, on elukorra ürgseaduste ja loomulike ja looduslike vormide mõistmatuim purustamine, mis ühiskonnaelu reformeerimise alal millalgi ette võetud. Pole kahtlust, et need katsetamised ja selline perekonnamõiste ignoreerimine talle endale kord saavad saatuslikuks.

Inimene perekonnatundeta, inimene perekondliku koduta on haletsemisväärseim olend siin maailmas, kuna tal puudub kõrgeim ja kauneim eluaade, täiuslikema eluvormi mõiste. Tal puuduvad pühad tunded ja kogemused, mis on aluseks rahvusliku ja ühiskondliku elu kõrgemaile sihtidele.

Viimasel ajal on hakatud üldiselt aru saama perekonna tähtsusest ja ta ülesandest ja seisukohast rahvuslikus ja riiklikus elus.

Ühiskonnaelu koosneb üksikuist osadest, ta püsib alussammastel, millest tähtaim on perekond. Mida tervem ja tugevam on perekonnaelu ühel rahval, seda kindlam on ta seisukoht.

Me võiksime näiteks mõelda juutidele — sellele vanale iisraeli rahvale, kel on võrdlemisi tervem perekonnaelu. Juutidel on kindlad perekonna seadused ja traditsioonid, mis on hoidnud juutide perekonnaelu aastatuhandete jooksul vaos. Tänu peaaegselt juutide perekonnaelu tugevusele ja rahvuslikule iseteadvusele on juudid, olles laiali paisatud teiste rahvaste sekka, kus lagunemise ja väljasuremise tingimused on eriti soodsad, püsinud. Nende arv on sama, mis aastatuhandete eest.

Vastupidise nähtusena võiksime mainida vana võimsat Rooma riiki, kes oma hiilguse kaotas ja langes, kuna seal perekonnaelu seadused lõdvenesid ja seal pääsis valla lodevus. Välispoole kodu ja perekonda valgunud elu jooksis liiva, rahvas degenererus. Hilise-

mad katsed seda päästa kehakultuse kaudu ei õnnestunud. Suured loosungid — „terves kehas — terve vaim“ — olid tagajärjetud katsed. Rahva vaimneervis oli kadunud. Keha jäi tühjaks kestaks, kuhu ei tulnud enam tagasi elustav vaim.

Meie riiklikus elus viimasel ajal on hakatud pühendama erilist tähelepanu noorsoo kasvatamisele isamaalises ja rahvuslikus vaimus, tunnustades sealjuures perekonna osa selles kasvatuses. Noortele tuleb maast-madalast istutada isamaalist tunnet. Neile tuleb anda eeskujusid, kes neid tiivustaksid paremaile püüdeile. Eeskujusid ja ideaale tuleb aga otsida eeskätt oma rahva seast, oma rahva ajaloo, kui tahame lähendada noori oma rahvale ja kodule. Need eeskujud ei pea olema väljamõeldud geeniused, vaid reaalsed isikud, vaimselt terved ja suured. Neid leiame küluses uurides oma rahva ajalugu, esivanemate elukäiku ja võitlusi. Sealt — oma sugukonnastki — leiame isikuid, kel oli sitkust ja vaimset suursugusust ning värvi. Astudes lähemale esivanemaile me näeme neid just kui elavaina, kes pärandanud meile vaimu, mida ei taltsutanud ega hävitanud rasked piinad ega surve. Me näeme neis tugevaid ja sisemiselt vabu ning jõulisi isikuid, keda võime alati seada endale eeskujuks.

Kui tahame elada kui rahvas ja luua endale seisukoha teiste riikide ja rahvaste peres, siis peame eeskätt omama usku oma rahva võimeisse ja suurusse. Peame leidma väärtusi eeskätt oma lähimast ümbrusest, omaenda rahvast, ega mitte elama ainult teiste laenudest. Meie oma minevik saagu meile suureks, meie esivanemad, kui meie vabadustungi raugematud kandjad ja iseseisvuse pioneerid, saagu meile tiivustajaks.

Siin astub meie ette uus, seni vähe praktiseeritud vahend rahvusliku ja isamaatunde süvendamiseks ja väärtuslikumate aarete asetamiseks meie hinge: genealoogia harrastus — sugukonna ja perekonna loo uurimine.

Vähe on meil seni sel alal tegutsetud. Üksikud asjast huvitatud on ajanud esimesi vagusid, uurides oma või mõnd teist eesti sugukonda. Üldiselt peeti genealoogiat varem ajal vaid aadlite eesõiguseks, kuna talupojaseisuse perekonnaloo uurimisele ei antud mingit tähtsust. Ajajooksul on see arusaamine muutunud. Genealoogia on omandanud tunnustatud seisukoha teiste teaduste kõrval. Tänapäeval genealoogia on saanud kõigile kohustuseks, kuna ta omab suure tähenduse rahva kasvatamises ja rõhutab väga eluliselt vana klassika kuldset käsku — „Tunne iseennast“. Moodne genealoogia, rakendatuna pärivusõpetuse teenistusse, ei taha üksi vastata küsimusele, kes olid sinu esivanemad, vaid ta ilmutab ka tõepäraselt valguses oleviku inimest ja vastab ka osalt küsimusele, millised on meie järeltulijad.

Sugukonna uurimisel meile ilmneb meie esivanemate kangelaslik ja suur vaim. Nende visadus ja vastupanu välisele survele, mis kaua neid rõhus, saab meile julgustuseks. Tunneme sellele mõeldes meisse hoovavat alateadlikku jõudu ja võitlustahet. Esivanemate elusaatus tundub siis, kui oleme seda oma

otsekoheste vanemate — isade ja emade — joonel jälginud, lähemana. Meie rahva saatus saab meile südameasjaks. Siin näeme kogu rahva elukäiku ja ajalugu. Nende püüded ja elutung kohustavad meid.

Sugukonna uurimisel näeme oma esivanemate elu protsessi vaimseid, sotsiaalseid ja majanduslikke tingimusi. Siin leiame oma päritolu kodukohti, kus võib-olla oleme elus mõnigi kord käinud, kuid pole seni teadnud, et siit põlveme. Nüüd aga, nähes vaimu siin oma esivanemate jälgi, põlde ja aasu, mida nad oma higi- ja võib-olla ka verepisaratega niisutasid, saavad need paigad meile armsamaiks, meis tekib koduarmastus pühimal ja ühtlasi sügavaimal määral.

Sugukonna ja perekonna ajaloo uurimiseks meil on säilinud rikkalik materjal, millist pole paljudel teistel rahvastel. Peatähenduse omavad revisjonikirjad ja kirikuraamatud, mis ulatuvad Põhja-sõjani ja osalt kaugemalegi. Siis end. rüütelkonna arhiivid, vakuraamatud, kohtuaktid, kaitsväe komisjonide, vallavalitsuste, koolide jne. arhiivid. Nende materjalide varal saab jälgida suguvõsa ulatust, esivanemate eluiga, sünni-, surma- ja abiellumisaega, perekonna üldist koostust, laste arvu, surma põhjusi, ka kehalisi omadusi — vigastusi ja raskemaid haigusi, talukohti, kus elatud, ja seisust või ametit. Siin näeme esivanemate põllumaade suurust, tööjõudude koostust jne. Seal selgub esivanemate tolaegne majanduslik seis, näeme, kui palju oli hobuseid, lehma, sälge ja mullikaid jne. Kohustused mõisate vastu natuuras ja rahas jne.

Tähtsa osa perekonna ajaloo uurimisel omavad dokumentaalsete andmete kõrval suulised mälestused ja traditsioon. On väga huvitav külastada kodukohtades vanu inimesi, kes veel mõndki teavad jutustada, mõnikord 100—150 aastat tagasi, mis nad oma esivanemalt kuulnud. Praegu on viimne aeg selleks, kuna see vanem põlv, kes veel mõnd võib jutustada ja anda rikkalikku perekonna-ajaloolist materjali, ükskhaaval kaob ja endaga viib hauda kaasa väärtusliku vaimuvara.

Kuna viimasel ajal laiemais hulkades on kasvamas huvi genealoogia vastu, on Eesti Eugeenika ja Genealoogia Selts Tartus ja Tallinnas kutsunud ellu sugukondade uurimise bürood, kes mõõduka tasu eest teostavad geneoloogilisi uurimusi. On kavatsus võtta ette ka massilisi uurimisi üksikute maakotade viisi ja uurimise tulemusi kasutada ka üldiseks eesti rahva ajaloo ja eluavalduste uurimiseks.

Me tunneme, et vajame vaimset tuge ja õhutust oma rahvuslike ideaalide saavutamiseks. Oleme nõrgad rahvuslikus mõtlemises, mis võib kord saada saatuslikuks meie iseolemisele. Pealetungivad vastased püüavad uuristada aluseid, mil seisame. Seepärast meie püha kohus on seista valvel ja kinnitada aluseid. Kasvagem kokku oma rahvaga ja esivanematega. Loo- gem rahvuslikku ühistunnet, süvendagem kodu- ja perekonnamõtet, soetagem oma rahvuslikku perekonna traditsiooni.

Selleks uurigem oma sugukonna ja perekonna ajalugu, sest perekond ajaloota tähendab lõppeks riiki ja rahvast ajaloota. E. Rosenstrauch.

Tasane lagendik ulatus igas sihis kaugemale kui silm seletas. Läänes ta sulas ühte ulgumerega, mis nüüd jaanuarikuise taeva all paistis niisama valgena kui metsatu mannergi. Kuski polnud näha inimeste asulaid, sest vaenlane oli hävitanud kõik talud Liminga lausandikult.

Õhtu hakkas hämarduma ja põhjapoolsel taevarannal süttisid virmalised särama. Nende pikad valguskeeled leegitsesid idast läände ja sirutusid üha kõrgemale kesktaeva poole. Nende kaames valgustuses sai avar lumeväli roheka läike.

Kummargili ja härmatanult pingutas oma jõudu läbi lagendiku üksik suusamees. Ta hoidis sihti põhjajäda poole, sest sääl lootis ta kõige ennemini pääseda metsa hõlma ja varjule vaenlaste eest. Veerand versta kaugusel ta taga ratsutas nimelt sajamehene kasakasalk, kes hommikust saadik oli sügavas lumes seiranud toda üksikut suusatajat. Niipea kui vahemaa hetkeks vähenes suusataja ja kasakate vahel, kõlas viimaste parvest hulk pauke. Vihisedes ja vingudes lendasid kuulid suusataja ümber ja ta kehakattel paistavad jäätunud verenired näitasid, et ta oli saanud juba palju haavu. Ta tundis oma jõudu kiiresti nõrgenevat, ta pea huugas ja ta kippus jõuetusest kokku vajuma. Tal oli järel üksainus kindel mõte, mille najal ta püsis püsti ja liikus edasi: mitte anda end elavana vaenlaste kätte. Ta kordas seda endale lakkamatult, tungides masinlikult ja uimasena edasi. Tagasivaatamatult ta oli pingutanud jõudu läbi teeta lumelagendiku ja ainuüksi seljataga kostvast metsikust lärmist ja vahete vahel põmahtavaist paukudest teadis ta, et vaenlane on veel kannul. Aga kui virmaliste leegid olid taevarannal saavutanud kõrgeima koha, vaikisid kasakate hääled ja paugud. Ta ponnistus veel tüki maad edasi, seisatas siis ja vaatas tagasi. Kasakasalka ei olnud enam näha, nad olid jätnud lootusetu

tagaajamise ja pöörnud äsjaseid jälgi mööda tagasi. Aga suusataja ei suutnud enam liikuda edasi ja ta ei tahtnudki seda, sest ta tundis surma nobedasti lähenevat. Ta põlved nõrkensid ja ta vajus pikali hangele. Kõrvus huugas ja pimeneval silmateral pidasid virmaliste leegid metsikut mängu. Kiirete ja hõljuvate kujudena möödus senine elu ta vaimusilma eest. Kuulsana ja metsikuna sissina kaaskodanike kaitseks ja vaenlaste hirmuks oli ta viimaseil aastail rännanud ringi Kesk-Põhjamaal. Sõja alates oli ta noore pere-mehena asunud kodutallu, Revolahe Nissilässe, elades seal äsja naitud kauni noorikuga õnnelikuna ja muust maailmast hoolimata. Samal ajal aga sõja hävitused lähenesid üha ähvardavamalt nende kodupaigale ja põgenikke voolas ühtsoodu põhja poole. Kuid Nissilä noor pererahvas püsis kodus ja nautis oma noort õnne.

Kodukoldelt aetud kibestunud mehed moodustasid partisaansalku, kes pidasid oma algatusel sõda ja hävitasid vaenlast, kus aga said. Nad meelitasid endi hulka kuulsat Nissilätki, aga tema ei raatsinud jätta

...ta ise oli haavatuna jõudnud suusataja üle lõputu lagendiku, kannul kättemaksuhimust lõõtsutav kasakasalk.

Süda tardunud ja meeled segased, seisis ta seal sügisõhtu hämardudes ja vahtis üksisilmi tuhisevatesse leekidesse.

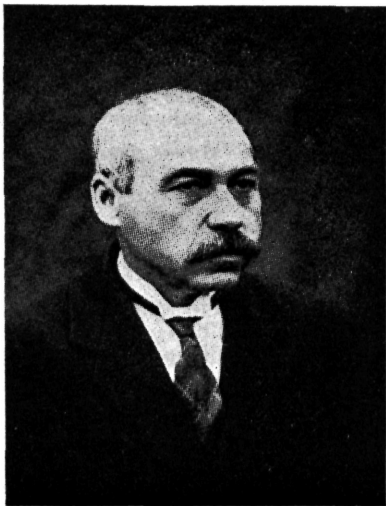
maha kodu ja noort naist. Ta ei tunnud mingit seestmist tarvet minna sõtta, sest isamaa — see oli ju tema kodu ja see oli saanud olla rahus. Nii talitas suurem hulk teisigi sisse. Kodus rahus elades olid nad jäänud passiivseks sõja vastu ja alles siis, kui vaenlane oli astunud üle nende kodupiiri, kui segati nende isiklikku rahu, olid nad muutunud metsikuks ja heitnud end sõjapöörisesse. Ja nii käis Nissilä peremehegi käsi. Ta kodune isemeelsus sai rängasti karistada. Ühel sügispäeval leidis väikesem vaenlase-salk tee Nissilässegi. Vaenlased sidusid kinni Nissilä peremehe, tapsid karja, röövivad ja märatsesid talus. Ka noore perenaise ilu ei jäänud neil tähele panemata. Kõik koos vedasid nad ta üle õue asuvasse sauna ja tarvitasid ta kallal vägivalda. Peremees kuulis naise kaeblikke appihüüdeid tuppa, kuhu ta oli jäetud kinniseotuna. Kõike jõudu kokku võttes vabastas ta enese köidikuist ja tormas välja hirmutava kättemaksjana. Ta haaras õue veerest puu ja pani selle toeks sauna ukse ette. Siis süütas ta pikemalt mõtlemata sauna põlema. Süda tardunud ja meeled segased seisis ta

seal sügisõhtu hämardudes ja vahtis üksisilmi tuhisevatesse leekidesse, mille keskelt kuulus vaenlaste kimsendamist ja ta oma naise südantlõhestavaid hädahüüdeid. Kuid need mattusid leekide kohinasse ja söestunud ehitus kukkus mürinal alla. Siis võpahtus peremees, pöördus ümber ja jättis kodu igaveseks maha. Ta elu oli sest päevast alates pühendatud sõjale. Ta naise viimsed appihüüded kostsid selle järele lakkamatult ta kõrvus ja kihutasid teda ta verisel teerajal üha edasi. Nähes möödavilksatadeski venelasi, kuuldes nende suhisevat keelt või tundes sõormeis nende isesugust lõhna, võttis ta üle võimust meelethu viha ja ta kargas meeste arvust hoolimata tapainglina nende keskele. Ta kogus enda ümber kõigist metsikumad ja hulljulgemad s'ssid, keda kihutas taga samasugune kättemaksuüha kui teda ennastki. Nagu verehimuline ilves luuras ta ühes nendega vaenlast, ilmudes ikka sinna, kus teda kõige vähem oodati. Metsikuna ja hävitavana mässas ta võitlustes nagu muinasaegne viking, ja nagu nendestki, nii arvati ka tema kohta, et ta külge ei hakka tuli ega mõök. Nagu mürgiseid putukaid tappis ta vaenlasi, andmata kunagi armu või oma viha taltsutamata. Nii oli ta aastaid liikunud ringi vaenlaste hirmuks nagu alati näljas hunt. Ta pea eest oli lubatud suur tasu ja igal pool kiusasid teda taga vahvad kasakasalgad. Täna siiski oli ta saatus ta kätte saanud. Kõik sõbrad ümberringi olid langenud ebatasases võitluses ja ta ise oli haavatuna jõudnud suusatama üle lõputu lagendiku, kannul kättemaksuhimust lõõtsutav kasakasalk. Aga elusana ta ei olnud end annud verivaenlase kätte. Kasakad olid pöörnud tagasi ja siis võis ta rahuliselt heita hangele surema. Silmapilguks näis talle, nagu kuuleks ta veel oma naise hädahüüdeid, aga siis segines kõik ja ta sirutus surnuna hangele suuskade ja relvade kõrvale. Virmaliste leegid helkisid vastu ta klaasistunud silmades ja õudsena ning külmana laotus ümberringi rohekalälkeline lumelagendik.

KOTKA-RISTI KAVALER J. NURMBERG

60-AASTANE

J. Nurmberg.

Kas on olnud see Kolga-Jaani malevkonna elusvivilaager või mõni muu kogunemine, ikka on askeldanud malevlaste ridades näiliselt noore mehena Jüri Nurmberg.

Sündinud 5. veebruaril 1872 Viljandimaa südames „Nurmissaare“ talu omaniku pojana ja hiljem lõpetanud Viljandi linnakooli, asus J. Nurmberg 5. veebruaril 1895 Kolga-Jaani kihelkonda Võisiku valla sekretäri kohale. Et vallamaja asub ainult paar kilomeetrit K.-Jaani kirikust, seega ühenduse pidamine kihelkonna keskkohaga kerge, algas juubilar oma ameti kõrval kohe koos tollaegse õpetaja ja Eesti suurmehe Villem Reimaniga түседат seltskonna- ja kultuuritööd. Nii on ta aastal 1896 K.-Jaani Põllumeeste Seltsi asutaja ja kauaaegne juhatusel liige ja esimese K.-Jaani Masinatarvitajate ühingu asutaja. Ürgjõuliselt õhutas ta ka ministeeriumikooli asutamist Võisiku valla piiridesse, kus varem peale külakoolide muid koole ei olnud, mis ka õnnestus. Viimane sai aga juubilarile

eriti saatuslikuks, sest tollaegsele Võisiku mõisa päris-härrale Leo von zur Mühlenile ei meeldinud säärane kultuuritöö ja kui jõudsid 1905. a. ärevad ajad, andis von zur Mühlen juubilarile Võisiku mõisasse jõudnud karistussalga kätte kui mässaja, kuna J. Nurmberg mässuliikumisest kuidagi osa ei võtnudki. Karistus-salga ülem kapten Matzejevsky andis käsu J. Nurmberg maha lasta, kuid enne surmaotsuse täideviimist jõudis õpetaja V. Reiman mõisa, kus ta tungival eestkostmisel J. Nurmberg lasti vabaks, kuigi V. Reiman ise seetõttu langes süüdistuse alla, nagu kaitseks ta mässajaid, ja tal salkade ülemjuhataja kindral Besobrasovi ees tuli anda vastust.

Kui pärast tsaarivalitsuse lagunemist vene punaste laine ähvardas Eestit, siis ei jäänud ka J. Nurmberg loiuks pealtvaatajaks, vaid koos kapten A. Kampuse ja Võisiku ministeeriumikooli juhataja A. Vanaksega organiseeris ta omakaitses. Asutati „Küttide Rühm“, millesse kuulus üle 90 täägi ja missugune rühm löigi hiljem Rõika vabriku poolt K.-Jaani peale tungivad punaste salgad tagasi, mistõttu ka K.-Jaani kihelkond täiesti punaste hävitustööst õnnelikult pääsis. — Kui hakati hiljem organiseerima kaitseliitu, siis oli jällegi juubilar selles töös esimeses reas. Nii ta valitigi Kolga-Jaani malevkonna sünni algusest malevkonna juhatusel liikmeks, kus ta on püsinud tänini. Malevlaste ridades on ka isa eeskujul juubilar kaks täis-ealist poega, vanem neist Põltsamaa malevkonna pealiku adjutant. Samuti võtab juubilar abikaasa Aмали Luts-Nurmberg kodukaitse tööst osa, kuuludes Lalsi naiskodukaitse jaoskonda.

Jüri Nurmbergi kodukaitse tööd on hinnatud temale Kotka- ja Valgeristi annetamisega.

K.-Jaani malevlased soovivad ühel meelel, et see tüse 60-aastane tamm veel kaua seisaks Kolga-Jaani ähvardavate tormide kaitseks malevlaste ridade eesotsas!

Aug. Michelson,

K.-Jaani malevkonna propagandapealik.

TÖÖ JA EDU

AFORISME

Töö on hind, millega ostad edu; mis vähe mak-sab, on vähe väärt.

Tõsine viletsus algab alles siis, kui meile töö enam ei maitse.

Isiklik töövõime kasvab töö suurusega. Treenin-guga kasvatame muskleid, pead ja närve võimsaks kõige raskemaks kehaliseks kui ka vaimseks tööks.

Tarkusega ükski ei saa kaugemale, kes ihkab edu, omagu julgust.

Kes on nii rumal, et hellitab enda ees sihte ega astu samme nende võitmiseks?

Tohib tõendada, et enamik inimesi tunneb ja ra-kendab tööle ainult kümnendiku oma isiklikust jõust ja tarkusest, kuna ta on liig loid nende proovimiseks.

Toimefusele saadetud kirjandus

M. Mõtslane: Kevadised vood. Märkmeid ja jooni ühe talu ja selle elanike saatusest. I. Noor-Eesti kirjastus, Tartus, 1931. 358 lhk. Hind 5 kr.

Selles teoses autor on tahtnud valgustada neid algpõhjusti, hingelisi motive, millest tingitud meie paljude talude raskused, ettevõtete kokkuvarisemised, laiu-tamine, ülejõu-elamine jne. ning selles suhtes raamat pakub lugejale mõndki huvitavat.

Käesolev raamat on mõeldud esimese osana kahe-kõitelisest teosest.

Vennad Grimm: Muinasjutud II. Tõlkinud R. Roht. Piltidega. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 125 lhk. Hind 2 kr. 25 s.

Ülemaailmse kuulsusega, igal pool tuntud noorsoo poolt palju loetud ja eelistatud Grimmide muinasjuttude väärtusest annab parima tunnistuse see, et nad kõigist teistest muinasjuttudest paremini ja kauemini on püsinud meeles.

Neegrite muinasjutte. Tõlkinud L. Raudsepp. Illustreerinud P. Rääk. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 118 lhk. Hind 2 kr.

Neegrite muinasjutud sisustuvad algelisest maailmast, kus veel piir pole tõmmatud inimese ja looma vahele, kus loomade kujude abil antakse pilte voo-rusest ja elutehnikast. Need muinasjutud võluvad oma erksa realiteeditundega, värsket tuseda sõnastuse ja toreda elutarga huumoriga, mille taga seisab tõu põl-vest põlve pärandatud kogemus.

Põhjakaar. Koguteos. Noor-Eesti kirjastus, Tar-tus 1931. 148 lhk. Hind 4 kr. 75 s.

„Põhjakaar“ on tähelepandavaim kirjanduslik koguteos pärast omaaegseid Noor-Eesti albume. Selles jat-katakse võitlust nende moodsate põhimõtete pärast, mis suure ägedusega esitati paar aastat tagasi „Kirjandus-likus Orbiidis“. Nüüd lähenetakse ega neile küsimu-sile palju rohulikumalt ja süvenenumalt ja samal ajal näeme põhjendatud teoreetiliste nõuete tegelikku raken-damist niihästi luules kui ka proosas.

Indiaani muinasjutte. Tõlkinud L. Raudsepp. Illustreerinud P. Rääk. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 85 lhk. Hind 1 kr. 75 s.

Indiaani muinasjutud viivad meid vahenditult selle loodusrahva algilisse kuid erksasse ja värvirikasse kujutlusmaailma.

R. Schulbach: Palvekirjade ja dokumentide vorme. 288 lhk. tihedat kirja. Hind brošeeritult 3 kr. 90 s.

Kodanikel tuleb tihti pöörduda mitmesuguste ameti-asutiste, eriti sageli aga kohtu poole oma õiguste kait-seks ning jaluleseadmiseks. Säärastel kordadel on vaja-lime esitada tähendatud asutistele ka kirjalikke palveid ja avaldusi, mille koostamine aga nõuab teatud oskust ja vormide tundmist, et anda asjale kohe algusest õige ja seadusepärane suund.

Käesolev käsiraamat tahab olla ülaltähendatud mõt-tes abiks kirjalike palvete ja dokumentide koostamisel, ja tema ilmumine on küllaltki õigustatud seetõttu, et meil seni puudub raamatuturul vastav eestikeelne teos.

R. Rolland: Beethoveni elu. Tõlkinud Joh. Sem-per. Piltidega. 130 lhk. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.

Rolland ei jutusta kuivi eluloolisi andmeid ja sünd-musi, vaid tema on süvenenud Beethoveni isikusse, näi-nud seal palju suurejoonelist, meelt ülendavat ning maa-lib siis oma raamatu lehekülgedel elavana maailma suu-rema muusikamehe.

H. G. Wells: Suur maailmasõda. Eesti Kirjanduse Seltsi populaarteadusliku seeria „Elav Teadus“ nr. 1. Piltidega ja kaartidega, 112 lhk. Ette tellides hind 75 snt., üksikmüügil 1 kr.

Maailmasõda on küll veel kõigil värskelt meeles, kuid on ka tarvidust ülevaate järele neist sündmusist. H. G. Wells on tuntud kui terava pilguga oleviku vaat-leja ja prohvetlik tuleviku ennustaja. Käesolevas töös ta valgustab olukorda ja rahvaste vaimu, mis viisid sõjani, haarab kokku maailmasõja käigu, selle tagajär-jed ja iseloomustab pärast sõjaegset seisukorda, mille teravat rõhuvust tunneb tänapäev igauks.

Betti Alver: Lugu valgest varesest. Poem. E. Kol-lomi kaas ja vinjetid. 67 lhk. Hind 2 kr. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931.

Poem meie kirjandusturul on iseenesest erakordne nähe, käesoleval juhul aga seda enam, et ta on prosaisti sulest, „Tuulearmukese“ autorilt.

Kanteletar II. Soome rahva tundelaule, tarkus-ning nõidusluulet. Valinud ja tõlkinud Aug. Anni. 255 lhk., 4 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Peale pikema ja süveneva sissejuhatuse sisaldab raamat soome lüürilisi rahvalaule, kokku umbes 200, mis on võetud peamiselt „Kanteletarist“, kuid osalt ka teistest kogudest.

Prantsuse muinasjutte. Perrault' j. t. Tõlkinud K. Martinson. Piltidega. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 118 lhk. Hind 2 krooni.

Need muinasjutud, iseäranis Perrault' omad, on kir-jutatud nii maitseka ja avasüdamliku lihtsusega, et pakuvad tõeliselt kütkestavat lugemisainet. Ei ole ühtki täiskasvanut ega last, kes ei loeks suure lõbuga lugu „Eeslinahast“.

Harukordselt haaravad ja kütkestavad on raamatu kaks pikemat juttu: „Prints Armas“ ja „Sinilind“.

Joseph Conrad: Lord Jim. Romaan. A. H. Tam-msaare tõlge. 390 lhk., hind 5 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

See raamat on hädaohtlik: alul on ta lugeja vastu heatahtlikult ükskõikne, kuid edaspidised peatükid vang-istavad lugejat järjest rohkem ja lõpetades romaani tahaks seda lugeda uuesti.

W. St. Reymont: „Talupojad“ II köide „Talv“. Noor-Eesti kirjastus, Tartus. 342 lhk. Hind 4 kr. 50 s.

Poola klassiku Reymonti „Talupoegade“ II köide jatkab põnevas käigus seda sündmustikku, mis sõlmiti juba I köites. Selles Nobeli auhinnaga kroonitud teose II köites leiame elava tegevuse kõrval suurepäraseid loodusekirjeldusi ja kujutlusi poola talupoegade elust. Teos aga ei vii meid mitte üksi poola talupoegade elu-olu tundmisele, vaid siin näeme ka palju üldinimlikke jooni haaravas kujutluses, mis kõik on teravasti nähtud ja tabavalt edasi antud. Kirglik armastus, vanemate ja laste tülid, tants ja kisklemine kõrtsis, naiste ketrus-külastused, „karutantsitajad“, preester ja köster, koh-tuskäimine mõisnikuga, päranduse ahnitsused, kirikus käimised ja lõpuks talupoegade metsaraiumise pärast tekkinud maruline lööming mõisameeste ja talupoegade vahel, millega lõpebki see köide, moodustavad ühe talve kestes maaelu täielise ringvoolu, mis on kirjeldatud kõik nii meisterlikult, et seda loeb võrdse pinevusega nii lin-lane kui ka maaelanik.

V. Ridala: „Eesti Kirjanduse Ajalugu“ III jagu. Noor-Eesti kirjastus, Tartus. 355 lhk. Hind 4 kr. 25 senti.

Sisu: Aastasaja vahetus, Luulekirjandus, Jakob Liiv, Jakob Tamm, Anna Haava, K. E. Sööt, Luule üldiline seis XIX aastasaja veeru pool, Jutukirjandus, E. Vilde, Ernst Peterson, Juhan Liiv, Chr. Kannike, G. E. Luiga, Näitekirjandus, P. Jakobson, Antõn Jürgenstein, A. Kitzberg.

ÜLEVAADE

KAITSELIIDU MAJANDUSLIKUST TEGEVUSEST 1930/31. EELARVE-AASTAL

2. aprillil 1930. a. kinnitati vabariigi valitsuse poolt kaitseliidu 1930./31. aasta eelarve, mis sisaldab tulusid Kr. 735.000 ja kulusid Kr. 704.969.—.

Kulusummast on ära tarvitatud 26% relvade ja laskemoona muretsemiseks, 8,3% kinnisvara soetamiseks, 9,5% õppeala ja kehalise kasvatus kuludeks, 24% palkadeks ja ülejäänud 32,2% majapidamise, kantslei, propaganda, varustuse ja muude vähemate kulude katteks.

Üldse on puhaskulu 1930./31. aasta eelarve täitmisel Kr. 691.719,88 ja ülejääk Kr. 13.249,12.

Ülevaatliku pildi eelarve täitmisest pakub tabel nr. 1.

Nimetamisväärsed ülejääke ei ole jäänud ühegi eelarve § järgi, sest kõik võimalik kokkuvõid on ära kasutatud relvade ümberpuurimisele.

Oma tarvete rahuldamiseks on kaitseliit saanud sissetulekuid kuni 1. aprillini 1929. a. „kaitseliidumaksu“ näol ja peale selle toetusena riigilt eelarve korras 12. märtsil 1929. a. riigikogu poolt vastuvõetud kaitseliidu toetuseaduse põhjal.

Üldse on nimetatud allikaist sisse tulnud kuni 1. aprillini 1931. a. Kr. 3.823.526,31, kuna muid sissetulekuid samaks ajaks on olnud Kr. 89.603,87.

Kuue eelarveaasta jooksul on eelarve korras ära tarvitatud üldse kokku Kr. 3.666.104,58 ja jääb 1-ks aprilliks 1931. a. Kr. 247.025,60.

Kulutatud summa eest on soetatud mitmesugust varandust üldse Kr. 1.763.166,03 väärtuses, millest Kr. 341.138,74 langeb 1930./31. aastal juuremuretsetud varanduse arvele. Soetatud varanduse üldväärtus teeb välja ligi 50% üldisest kulusummast.

1930./31. aasta rahaline arvepidamine ja aruanne on riigikontrolli poolt revideeritud.

Samuti on revideeritud varade arvestamine ja aruanne keskjuhatuse revisjonikomisjoni poolt.

T. Pullisaar,
majandusosakonna pealik.

J. A person,
van. raamatupidaja.

„KAITSE KODU!“ 1932. aastal

---

tahab panna veelgi rohkem rõhku oma sisu ja välimuse peale. Alustades juba kaheksandat aastakäiku kaitseliidu pere ühise häälekandjana „Kaitse Kodu!“ püüab jõuda väärtusliku perekonnaajakirja tasemele, et leiaks endale paiga iga kodaniku lugemislauale.

Kuna „Kaitse Kodu!“ levimine laiemates hulkades aitab kindlasti kaasa ka rahvustunde arenemisele, siis on iga

riiklikult mõtleja kodaniku kohus

tutvustada „Kaitse Kodu!“ neis ringkondades, kus ajakiri kas loiu osavõtmise või mõne teise põhjuse mõjutamisel pole seni leidnud pinda.

Kõik kaitseliidu pealikud, instruktorid ja esinaised —

teil on teha suur töö „Kaitse Kodu!“ kui rahvusliku vaimu tähise viimiseks ikka laiematesse ja laiematesse ringkondadesse.

„Kaitse Kodu!“ väärrib seda, et teda loeks ühesuguse huviga haritlane, tööline ja põllumees.

Toimetusele saadetud kirjandus

M. Mõtslane: Kevadised vood. Märkmeid ja jooni ühe talu ja selle elanike saatusest. I. Noor-Eesti kirjastus, Tartus, 1931. 358 lhk. Hind 5 kr.

Selles teoses autor on tahtnud valgustada neid algpõhjust, hingelisi motiive, millest tingitud meie paljude talude raskused, ettevõtete kokkuvarisemised, laiu-tamine, ülejõu-elamine jne. ning selles suhtes raamat pakub lugejaile mõndki huvitavat.

Käesolev raamat on mõeldud esimese osana kahe-köitelisest teosest.

Vennad Grimm: Muinasjutud II. Tõlkinud R. Roht. Piltidega. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 125 lhk. Hind 2 kr. 25 s.

Ülemaailmse kuulsusega, igal pool tuntud noorsoo poolt palju loetud ja eelistatud Grimmide muinasjuttude väärtusest annab parima tunnistuse see, et nad kõigist teistest muinasjuttudest paremini ja kauemini on püsi-nud meeles.

Neegrite muinasjutte. Tõlkinud L. Raudsepp. Illustreerinud P. Rääk. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 118 lhk. Hind 2 kr.

Neegrite muinasjutud sisustuvad algelisest maa-ilmast, kus veel piir pole tõmmatud inimese ja looma vahele, kus loomade kujude abil antakse pilte voo-rusest ja elutehnikast. Need muinasjutud võluvad oma erksa realiteeditundega, värskeda tüseda sõnastuse ja toreda elutarga huumoriga, mille taga seisab tõu põl-vest põlve pärandatud kogemus.

Põhjakaar. Koguteos. Noor-Eesti kirjastus, Tar-tus 1931. 148 lhk. Hind 4 kr. 75 s.

„Põhjakaar“ on tähelepandavaim kirjanduslik kogu-teos pärast omaaegseid Noor-Eesti albume. Selles jat-katakse võitlust nende moodsate põhimõtete pärast, mis suure ägedusega esitati paar aastat tagasi „Kirjandus-likus Orbiidis“. Nüüd lähenetakse ega neile küsimu-sile palju rohulikumalt ja süvenenumalt ja samal ajal näeme põhjendatud teoreetiliste nõuete tegelikku raken-damist niihästi luules kui ka proosas.

Indiaani muinasjutte. Tõlkinud L. Raudsepp. Illustreerinud P. Rääk. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 85 lhk. Hind 1 kr. 75 s.

Indiaani muinasjutud viivad meid vahenditult selle loodusrahva algelisse kuid erksasse ja värvirikasse kujutusmaailma.

R. Schulbach: Palvekirjade ja dokumentide vorme. 288 lhk. tihedat kirja. Hind brošeeritult 3 kr. 90 s.

Kodanikel tuleb tihti pöörduda mitmesuguste ameti-asutiste, eriti sageli aga kohtu poole oma õiguste kait-seks ning jaluleseadmiseks. Säärastel kordadel on vaja-line esitada tähendatud asutistele ka kirjalikke palveid ja avaldisi, mille koostamine aga nõuab teatud oskust ja vormide tundmist, et anda asjale kohe algusest õige ja seadusepärane suund.

Käesolev käsiraamat tahab olla ülaltähendatud mõt-tes abiks kirjalike palvete ja dokumentide koostamisel, ja tema ilmumine on küllaltki õigustatud seetõttu, et meil seni puudub raamatuturul vastav eestikeelne teos.

R. Rolland: Beethoveni elu. Tõlkinud Joh. Sem-per. Piltidega. 130 lhk. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr. Rolland ei jutusta kuivi eluloolisi andmeid ja sünd-musi, vaid tema on süvenenud Beethoveni isikusse, näi-nud seal palju suurejoonelist, meelt ülendavat ning maa-lib siis oma raamatu lehekülgedel elavana maailma suu-rema muusikamehe.

H. G. Wells: Suur maailmasõda. Eesti Kirjanduse Seltsi populaarteadusliku seeria „Elav Teadus“ nr. 1. Piltidega ja kaartidega, 112 lhk. Ette tellides hind 75 snt., üksikmüügil 1 kr.

Maailmasõda on küll veel kõigil värskelt meeles, kuid on ka tarvidust ülevaate järele neist sündmusist. H. G. Wells on tuntud kui terava pilguga oleviku vaat-leja ja prohvetlik tuleviku ennustaja. Käesolevas töös ta valgustab olukorda ja rahvaste vaimu, mis viisid sõjani, haarab kokku maailmasõja käigu, selle tagajär-jed ja iseloomustab pärastõjaaegset seisukorda, mille teravat rõhuvust tunneb tänapäev igauks.

Betti Alver: Lugu valgest varest. Poem. E. Kol-lomi kaas ja vinjetid. 67 lhk. Hind 2 kr. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931.

Poem meie kirjandusturul on iseenesest erakordne nähe, käesoleval juhul aga seda enam, et ta on prosaisti sulest, „Tuulearmukese“ autorilt.

Kanteletar II. Soome rahva tundelaule, tarkus-ning nõidusluulet. Valinud ja tõlkinud Aug. Anni. 255 lhk., 4 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Peale pikema ja süveneva sissejuhatuse sisaldab raamat soome lüürilisi rahvalaule, kokku umbes 200, mis on võetud peamiselt „Kanteletarist“, kuid osalt ka teistest kogudest.

Prantsuse muinasjutte. Perrault' j.t. Tõlkinud K. Martinson. Piltidega. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1931. 118 lhk. Hind 2 krooni.

Need muinasjutud, iseäranis Perrault' omad, on kir-jutatud nii maitseka ja avasüdamliku lihtsusega, et pakuvad tõeliselt kütkestavat lugemisainet. Ei ole ühtki täiskasvanut ega last, kes ei loeks suure lõbuga lugu „Eeslinahast“.

Harukordselt haaravad ja kütkestavad on raamatu kaks pikemat juttu: „Prints Armas“ ja „Sinilind“.

Joseph Conrad: Lord Jim. Romaan. A. H. Tamm-saare tõlge. 390 lhk., hind 5 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

See raamat on hädaohtlik: alul on ta lugeja vastu heatahtlikult ükskõikne, kuid edaspidised peatükid vang-istavad lugejat järjest rohkem ja lõpetades romaani tahaks seda lugeda uuesti.

W. St. Reymont: „Talupojad“ II köide „Talv“. Noor-Eesti kirjastus, Tartus. 342 lhk. Hind 4 kr. 50 s.

Poola klassiku Reymonti „Talupoegade“ II köide jatkab põnevas käigus seda sündmustikku, mis sõlmiti juba I köites. Selles Nobeli auhinna kroonitud teose II köites leiame elava tegevuse kõrval suurepäraseid loodusekirjeldusi ja kujutlusi poola talupoegade elust. Teos aga ei vii meid mitte üksi poola talupoegade elu-olu tundmisele, vaid siin näeme ka palju üldinimlikke jooni haaravas kujutluses, mis kõik on teravasti nähtud ja tabavalt edasi antud. Kirglik armastus, vanemate ja laste tülid, tants ja kisklemine kõrtsis, naiste ketrus-külastused, „karutantsitajad“, preester ja köster, koh-tuskäimine mõisnikuga, päranduse ahnitsused, kirikus käimised ja lõpuks talupoegade metsaraiumise pärast tekkinud maruline lööming mõisameeste ja talupoegade vahel, millega lõpebki see köide, moodustavad ühe talve kestes maaelu täielise ringvoolu, mis on kirjeldatud kõik nii meisterlikult, et seda loeb võrdse pinevusega nii lin-lane kui ka maaelanik.

V. Ridala: „Eesti Kirjanduse Ajalugu“ III jagu. Noor-Eesti kirjastus, Tartus. 355 lhk. Hind 4 kr. 25 senti.

Sisu: Aastasaja vahetus, Luulekirjandus, Jakob Liiv, Jakob Tamm, Anna Haava, K. E. Sööt, Luule üleüldine seis XIX aastasaja veeru pool, Jutukirjandus, E. Vilde, Ernst Peterson, Juhan Liiv, Chr. Kannike, G. E. Luiga, Näitekirjandus, P. Jakobson, Antõn Jürgenstein, A. Kitzberg.

ÜLEVAADE

KAITSELIIDU MAJANDUSLIKUST TEGEVUSEST 1930/31. EELARVE-AASTAL

2. aprillil 1930. a. kinnitati vabariigi valitsuse poolt kaitseliidu 1930./31. aasta eelarve, mis sisaldab tulusid Kr. 735.000 ja kulusid Kr. 704.969.—.

Kulusummast on ära tarvitatud 26% relvade ja laskemoona muretsemiseks, 8,3% kinnisvara soetamiseks, 9,5% õppeala ja kehalise kasvatuses kuludeks, 24% palkadeks ja ülejäänud 32,2% majapidamise, kantslei, propaganda, varustuse ja muude vähemate kulude katteks.

Üldse on puhaskulu 1930./31. aasta eelarve täitmisel Kr. 691.719,88 ja ülejääk Kr. 13.249,12.

Ülevaatliku pildi eelarve täitmisest pakub tabel nr. 1.

Nimetamisvääreid ülejääke ei ole jäänud ühegi eelarve § järgi, sest kõik võimalik kokkuhoid on ära kasutatud relvade ümberpuurimisele.

Oma tarvete rahuldamiseks on kaitseliit saanud sissetulekuid kuni 1. aprillini 1929. a. „kaitseliidumaksu“ näol ja peale selle toetusena riigilt eelarve korras 12. märtsil 1929. a. riigikogu poolt vastuvõetud kaitseliidu toetusseaduse põhjal.

Üldse on nimetatud allikaist sisse tulnud kuni 1. aprillini 1931. a. Kr. 3.823.526,31, kuna muid sissetulekuid samaks ajaks on olnud Kr. 89.603,87.

Kuue eelarveaasta jooksul on eelarve korras ära tarvitatud üldse kokku Kr. 3.666.104,58 ja jääb 1-ks aprilliks 1931. a. Kr. 247.025,60.

Kulutatud summa eest on soetatud mitmesugust varandust üldse Kr. 1.763.166,03 väärtuses, millest Kr. 341.138,74 langeb 1930./31. aastal juuremuretsetud varanduse arvele. Soetatud varanduse üldväärtus teeb välja ligi 50% üldisest kulusummast.

1930./31. aasta rahaline arvepidamine ja aruanne on riigikontrolli poolt revideeritud.

Samuti on revideeritud varade arvestamine ja aruanne keskjuhatusel revisjonikomisjonis poolt.

T. Pullisaar,
majandusosakonna pealik.

J. A person,
van. raamatupidaja.

„KAITSE KODU!“ 1932. aastal

---

tahab panna veelgi rohkem rõhku oma sisu ja välimuse peale. Alustades juba kaheksandat aastakäiku kaitseliidu pere ühise häälekandjana „Kaitse Kodu!“ püüab jõuda väärtusliku perekonnaajakirja tasemele, et leiaks endale paiga iga kodaniku lugemislual.

Kuna „Kaitse Kodu!“ levimine laiemates hulkades aitab kindlasti kaasa ka rahvustunde arenemisele, siis on iga

riiklikult mõtleja kodaniku kohus

tutvustada „Kaitse Kodu!“ neis ringkondades, kus ajakiri kas loiu osavõtmise või mõne teise põhjuse mõjutamisel pole seni leidnud pinda.

Kõik kaitseliidu pealikud, instruktorid ja esinaised —

teil on teha suur töö „Kaitse Kodu!“ kui rahvusliku vaimu tähise viimiseks ikka laiematesse ja laiematesse ringkondadesse.

„Kaitse Kodu!“ väärrib seda, et teda loeks ühesuguse huviga haritlane, tööline ja põllumees.

Kaitseliidu 1930/31. eelarve-aasta aruanne riigilt saadud toetussummade peale.

Eelarvega määratud		Tagasi makstud kulud	Krediitide ülekanded	Kokku	E e l a r v e j a o t u s			1930/31. eelarve-aasta jooksul ära tarvitatud		Ülejäak	Märkus
Keskjuhatastele	Malevatele				Keskjuhatus	Malevad	Kokku				
33.660.—	133.878.—	—	—	167.538.—	§ 1 p. a. Palk	37.377.96	128.475.76	165.853.72	1.684.28	Revideeritud ja revideerimise tulemuste kohta kokku seatud märkuste leht nr. 1666/k. o. <i>Ed. Glaeser</i> , riigikontrolli kaitsesveite osakonna vanem revisident.	
3.000.—	13.207.—	—	—	16.207.—	§ 1 p. b. Mitmesugused tasud	3.466.05	11.130.71	14.596.76	1.610.24		
1.000.—	—	—	—	1.000.—	§ 1 p. c. Ajuline tööjõud	669.18	—	669.18	330.82		
6.672.—	46.029.—	—	—16.000.—	36.701.—	§ 2 Varustus	4.888.40	31.480.24	36.368.64	332.36		
1.480.—	8.520.—	—	—1.500.—	8.500.—	§ 3 Toetusrahad	1.560.04	6.515.19	8.075.23	424.77		
3.950.—	21.050.—	94.70	+ 1.260.—	26.354.70	§ 4 p. a. Sõidud siseriigis	4.405.45	21.917.35	26.322.80	31.90		
2.000.—	—	—	—560.—	1.440.—	§ 4 p. b. Sõidud välisriikides	1.438.84	—	1.438.84	1.16		
750.—	—	—	—300.—	450.—	§ 4 p. c. Ümberpaigutused	448.59	—	448.59	1.41		
2.000.—	4.280.—	—	—400.—	5.880.—	§ 4 p. d. Veokulud	1.801.77	3.961.85	5.763.62	116.38		
6.800.—	8.200.—	—	+ 3.500.—	18.500.—	§ 4 p. e. Liikumisinõud	7.321.57	9.229.16	16.550.73	1.949.27		
4.700.—	11.300.—	—	—	16.000.—	§ 5 Kantseleikulud	4.113.47	11.610.77	15.724.24	275.76		
62.000.—	—	—	—4.000.—	58.049.10	§ 6 Kinnisvara soetamine	57.521.49	—	57.521.49	527.61		
18.810.—	20.128.—	—	—	38.938.—	§ 7 Majapidamine	18.073.64	20.632.25	38.705.89	232.11		
12.200.—	2.300.—	—	—11.500.—	3.000.—	§ 8 Vallasvara	767.87	2.186.04	2.953.91	46.09		
121.650.—	4.070.—	5.142.80	+55.500.—	186.362.80	§ 9 Relvad ja laskemoon	182.901.15	2.022.05	184.923.20	1.439.60		
4.800.—	9.175.—	—	—	13.975.—	§ 10 Sideabinõud ja tehn. varustus	3.636.59	8.069.18	11.705.77	2.269.23		
55.340.—	32.600.—	—	—22.000.—	65.940.—	§ 11 Oppeala ja keheline kasvatus	34.969.34	30.496.59	65.465.93	474.07		
1.540.—	1.800.—	—	+ 500.—	3.840.—	§ 12 Esinduskulud	1.963.02	1.800.—	3.763.02	76.98		
19.300.—	—	10.666.07	—1.500.—	28.466.07	§ 13 Eriiseloomuga kulud	28.408.90	—	28.408.90	57.17		
550.—	—	—	—550.—	550.—	§ 14 Juriidilise abi ja kohtukulud	500.—	—	500.—	50.—		
1.000.—	—	—	—1.000.—	1.000.—	§ 15 Arstlik abi	350.—	—	350.—	650.—		
23.230.—	—	600.—	—3.000.—	20.830.—	§ 16 Propaganda	20.791.94	—	20.791.94	38.06		
2.000.—	—	7.—	—	2.007.—	§ 17 Ettenägemata kulud	1.377.15	—	1.377.15	629.85		
388.432.—	316.537.—	16.559.67	—	721.528.67	K o k k u		289.527.14	708.279.55	13.249.12		

Käesolev aruanne on kooskõlas raharaamatute sissekannetega.
Dokumendid võrreldud raamatutega riigikontrolli poolt.

28. oktoobril 1931. a.

J. Roska,
kindral-major,
kaitseliidu ülem.

E. Saulep,
kaitseliidu keskjuhatause
revisjonikomisjoni esimees.

T. Pullisaar,
majandusosakonna
pealik.

J. Aperson,
v. raamatupidaja.

Kaitseliidu 1930/31. aasta läbikäigud ja seis.

Tabel nr. 2.

Arvete nimetus	L ä b i k ä i k		S a l d o		Kulude ja tulude arve		B i l a n s	
	Deebet Kr.	Kreedit Kr.	Deebet Kr.	Kreedit Kr.	Kulud Kr.	Tulud Kr.	Aktiva Kr.	Passiva Kr.
Riigi toetussummade arve	650.000.—	600.000.—	50.500.—	—	—	650.000.—	50.000.—	—
Kaitseliidu eridepositaarve	13.526.31	—	15.526.31	—	—	3.025.75	13.526.31	—
Jooksev arve nr. 675	1.944.—	—	1.944.—	—	—	—	1.544.—	—
" nr. 5366	793.183.41	647.511.88	145.571.53	—	—	—	145.571.53	—
" nr. 5533	23.377.98	6.000.—	17.377.98	—	6.000.—	—	17.377.98	—
Kassa arve	838.072.83	886.460.82	11.612.01	—	—	—	11.612.01	—
Erasummade arve peastaabis	27.440.04	5.324.09	23.115.95	—	5.324.09	22.286.25	22.115.95	—
" malevais	324.759.68	237.293.48	87.466.20	—	237.293.48	246.466.77	87.466.20	—
Läbikäivate summade arve	7.297.76	6.293.99	1.003.77	—	1.003.77	—	—	—
Kinnisvara soetamise arve	53.049.10	57.521.49	£27.61	—	57.521.49	—	—	—
Palga arve	167.538.—	165.837.72	1.684.28	—	165.837.72	—	—	—
Mitmesuguste tasude arve	16.207.—	14.596.76	1.610.24	—	14.596.76	—	—	—
Ajutise tööjõu arve	1.000.—	669.18	330.82	—	669.18	—	—	—
Varustuse arve	36.701.—	36.368.64	332.36	—	36.368.64	—	—	—
Toetusrahade arve	8.500.—	8.075.23	424.77	—	8.075.23	—	—	—
Sõitude arve siseriigis	26.354.70	26.322.80	31.90	—	26.322.80	—	—	—
Sõitude arve välisriikides	1.440.—	1.438.84	1.16	—	1.438.84	—	—	—
Ümberpaigutuse arve	450.—	448.59	1.41	—	448.59	—	—	—
Veokulude arve	5.880.—	5.763.62	116.38	—	5.763.62	—	—	—
Liikumisabinõude arve	18.500.—	16.550.73	1.949.27	—	16.550.73	5.197.50	5.197.50	—
Kantsleikulude arve	16.000.—	15.724.24	275.76	—	15.724.24	484.40	484.40	—
Majapidamise arve	38.938.—	38.705.89	232.11	—	38.705.89	—	—	—
Vallasvara arve	3.000.—	2.953.91	46.09	—	2.953.91	—	—	—
Relvade ja laskemoona arve	186.362.80	184.923.20	1.439.60	—	184.923.20	299.979.45	299.979.45	—
Sideabinõude arve	13.975.—	11.705.77	2.269.23	—	11.705.77	3.645.63	3.645.63	—
Oppeala ja kehalise kasvatuse arve	65.940.—	65.465.93	474.07	—	65.465.93	11.123.86	11.123.86	—
Esinduskulude arve	3.840.—	3.763.02	76.98	—	3.763.02	—	—	—
Eriiseloomuga kulude arve	28.466.07	28.408.90	57.17	—	28.408.90	—	—	—
Juriidilise abi ja kohtukulude arve	550.—	500.—	50.—	—	500.—	—	—	—
Arstliku abi arve	1.000.—	350.—	650.—	—	350.—	—	—	—
Propaganda arve	20.830.—	20.791.94	38.06	—	20.791.94	—	—	—
Ettenägemata kulude arve	2.007.—	1.377.15	629.85	—	1.377.15	—	—	—
Deebitoride, kreditoride arve	—	—	—	—	—	—	—	—
Varanduse kustutuskapitali arve	—	—	—	—	—	—	—	—
Kapitali arve	—	—	—	—	—	—	—	—
Tagasimaksud kulud	—	—	—	—	—	—	—	—
Jooksva arve 0/0/0	—	—	—	—	—	—	—	—
Eelmiste aastate varandus	—	—	—	—	—	—	—	—
Erasummade eest muretsatud varand.	—	—	—	—	—	—	—	—
Ülejääk sularahas	—	350.607.75	—	350.607.75	—	25.748.76	1.517.757.21	—
Eelarve ülejääk	—	13.249.12	—	13.249.12	—	—	25.748.76	—
1930/31. a. saldo	—	—	—	—	313.960.11	—	—	313.960.11
K o k k u . . .	3.461.120.68	3.461.120.68	363.856.87	363.856.87	1.337.387.98	1.337.387.98	2.234.248.69	2.234.248.69

Käesolev aruanne on kooskõlas raharamatute sissekannetega. Dokumendid võr-
 reldud raamatutega riigikontrolli poolt 28. oktoobril 1931. a.
 E. Saulep, kl. keskjahatuse rev. komisjoni esimees.
 Liikmed: G. Vaher, kol. ltn.; P. Uibopuu,
 Revidentid ja revideerimise tulemuste kohta kokku seatud märkuste leht nr. 1666 k. o.
 Ed. Glaeser, riigikontrolli kaitseväe osakonna vanem revident.

J. Apersoni,
van. raamatupidaja.

T. Pullisaar,
majandusosakonna pealik.

J. Roska,
kindral-majoor, kaitseliidu ülem.

Kaitseliidu varanduse seis 1. IV 31. a.

AKTIVA.

PASSIVA.

Sularaha kaitseliidu erideposiitarvel.	13.526.31		Kapital	1.692.525.63	
Sularaha jooksva arvel nr. 675.	1.944.—		Varanduse kustutuse kapital	224.307.95	1.916.833.58
Sularaha jooksva arvel nr. 5366	145.571.53		Võlausaldajad	3.455.—	3.455.—
Sularaha jooksva arvel nr. 5535	17.367.98		Saldo	313.960.11	313.960.11
Sularaha staabi kassas	11.612.01				
„ peast. erasumm.	22.115.95				
„ malevate „	87.466.20	299.603.98			
Riigikassalt saamata jäänud toetussumma.	50.000.—	50.000.—			
Eelmistel aastatel soetatud varandus	1.517.757.21	1.517.757.21			
1930/31. eelarve-aastal soetatud varandus	366.887.50	366.887.50			
		2.234.248.69			2.234.248.69

T. Pullisaar,
majandusosakonna
pealik.

J. Aperson,
van. raamatupidaja.

Kaitseliidu peastaabi erasummade kulude ja tulude arve 1930/31. eelarve-aasta peale.

KULUD.

TULUD.

Eritööde tasu	295.—		Kaitseliidu majade korterite üürid.	741.64	
Esinduskulud	1.094.82		0/0 0/0 jooksva arve pealt	442.58	
Mitmesugused kulud	1.323.41		Loterii tulud	19.096.67	
Ettenägemata „	2.078.90	4.792.13	Muud sissetulekud	1.473.40	21.754.29
Läbikäivad summad	531.96	531.96	Läbikäivad summad	531.96	531.96
Saldo	16.962.16	16.962.16			
		22.286.25			22.286.25

T. Pullisaar,
majandusosakonna
pealik.

J. Aperson,
van. raamatupidaja.

Käesolev aruanne on kooskõlas erasummade kassaraamatu sissekannetega. Dokumendid võrreldud raamatutega riigikontrolli poolt.
28. oktoobril 1931. a.

E. Saulep,
kl. keskjuhatuse
rev. komisjoni esimees.

Liikmed: *G. Vaher,* kol.-ltn.
F. Uibopuu.

Revideeritud ja revideerimise tulemuste kohta kokku seatud märkuste leht nr. 1666 / k. o.

Ed. Glaeser,
riigikontrolli kaitseväge osakonna
vanem revident.